

Digitális Rendszerek és Számítógép Architektúrák

6. előadás: Programozható logikai eszközök:
CPLD, FPGA. HLS: magas szintű szintézis

Előadó: Dr. Vörösházi Zsolt

voroshazi.zsolt@mik.uni-pannon.hu

Jegyzetek, segédanyagok:

- Könyvfejezetek:

- <http://www.virt.uni-pannon.hu>

- Oktatás → Tantárgyak → Digitális Rendszerek és Számítógép Architektúrák (Nappali)

- FPGA-s rész fóliákon

- Fóliák, óravázlatok .ppt (.pdf)

- Feltöltésük folyamatosan

Eml: Vezérlő egységek fajtái:

- I. Huzalozott (klasszikus) módszerek (pl. korai RISC architektúrák):
  - Mealy-modell,
  - Moore-modell.
- II. Mikro-programozott módszerek (reguláris vezérlési szerkezettel – pl. mai CISC, RISC architektúrák):
  - Horizontális mikrokódos vezérlő,
  - Vertikális mikrokódos vezérlő.
- **III. Programozható logikai eszközök (PLD):**
  - 1.) Maszk-programozható/”makrocellás” típusok: PLA, PAL, GAL, CPLD,
  - 2.) Tetszőlegesen újra-konfigurálható (=szoftveresen) típus: FPGA

PLD/ FPGA ismeretekörök

1. Mik azok a.) Programozható Logikai Eszközök és az b.) FPGA-k?
  - Összeköttetések programozhatósága
2. Tervezési módszerek (Design methods)
3. Tervezés folyamata (Design flow)
4. Magas-szintű szintézis (HLS – High-Level Synthesis)
5. Fejlesztő környezetek, hardver leíró nyelvek (HDL - Hardware Description Languages)

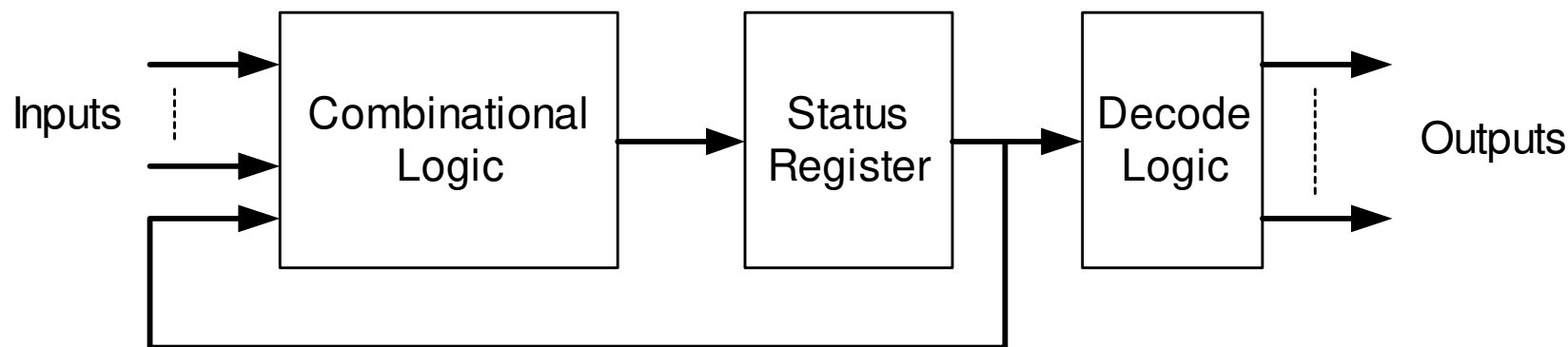

Ismertetés

1.a) Programozható logikai eszközök (PLD)

Állapotgép FSM tervezés tulajdonságai

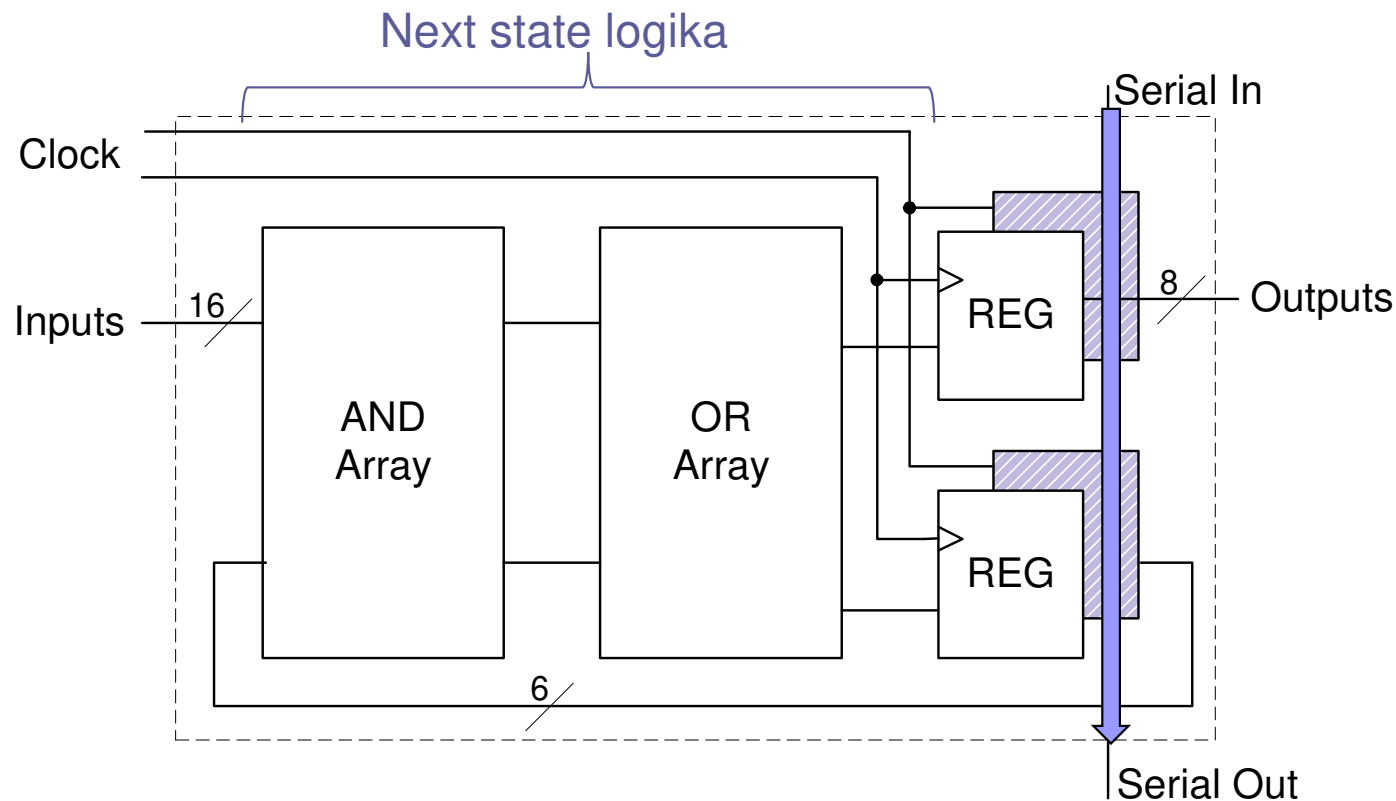
- Két kombinációs logikai hálózatról és egy regiszterből áll
- Tervezés során az állapot-átmeneteket vesszük figyelembe, **DE**
- Hibavalószínűség nagy,
- Szimulációs eszközök (CAD Tools) hiánya,
- Hibák lehetségesek a prototípus fejlesztése során is,
- Könnyen konfigurálható / flexibilis eszközök szükségesek
→ mindezek használunk programozható alkatrészeket

Field Programmable Logic Sequencer (FPLS) – Logikai sorrendvezérlő

- Egy vezérlő egység Next-State logikai blokkjának megvalósítása a tervező, vagy gyártó feladata. Általában változó logikát használnak a függvények megvalósításánál.
- A felhasználó által programozható logikai sorrendvezérlő (**Field Programmable Logic Sequencer**) programozható alkatrészekből építhető fel, amelyek a következőkben részletesen ismertetésre kerülnek.

Field Programmable Logic Sequencer (FPLS) – Logikai sorrendvezérlő

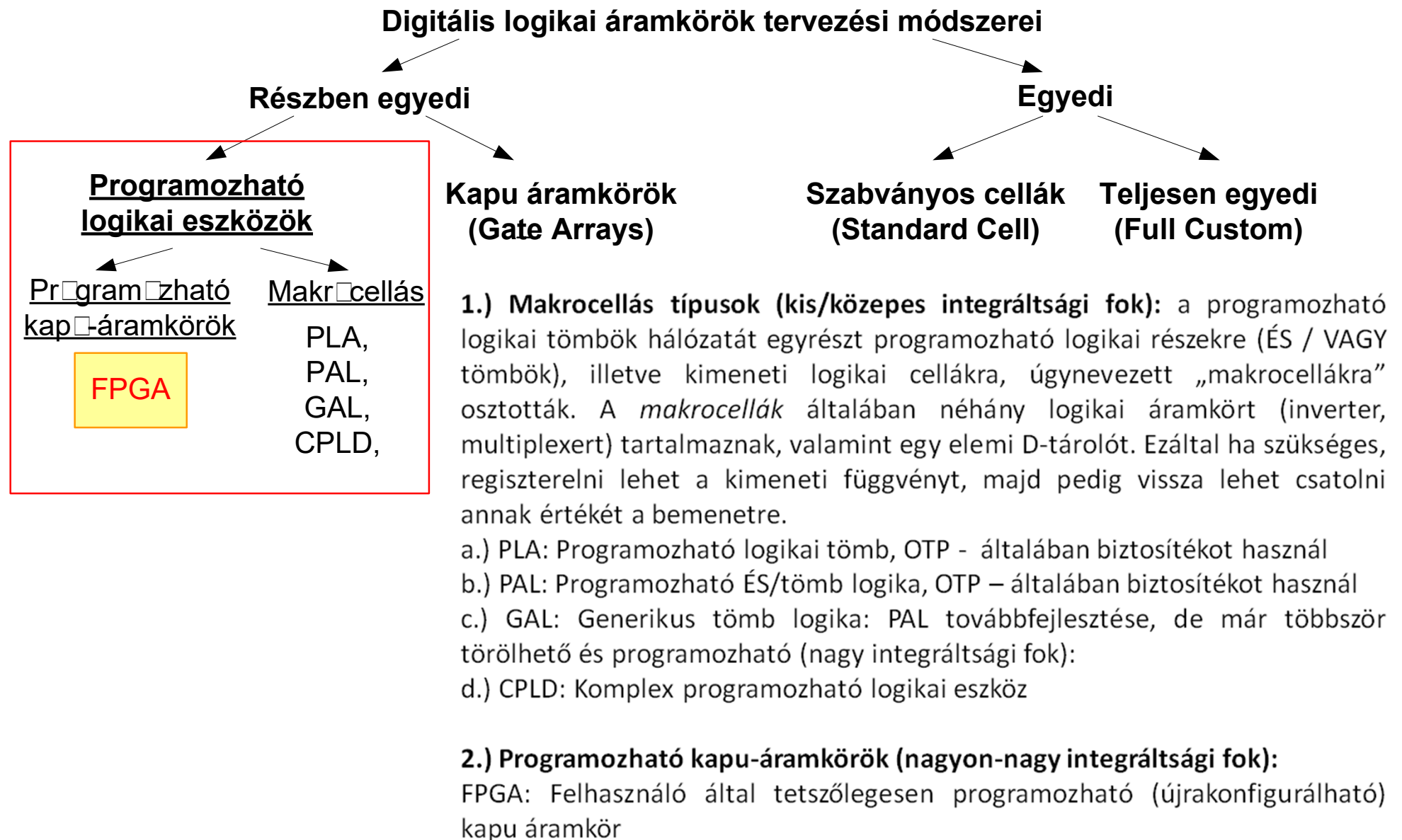
Működése:

- Normál (D-FF),
- Debug (Shift Reg.)

A logikai sorrendvezérlőnek 16 külső bemeneti vonala van, 1 RESET és 1 kimenet-engedélyező vonala, ill. 8 kimeneti vonala. A regiszterek egy-egy állapotot tárolnak, amelyek az órajel hatására a kimenetre íródnak, vagy a 6 belső, *visszacsatoló* vonalon keresztül visszacsatolódnak. A Next-State ill. a kimeneti szintek meghatározásánál programozható AND/OR tömböket használnak.

Tervezési módszerek

PLD – Programozható logikai eszközök

- A Programozható logikai áramköröket (**PLD: Programmable Logic Devices**) általánosan a kombinációs logikai hálózatok és sorrendi hálózatok tervezésére használhatjuk. Napjainkban ezek *VLSI* (Very-Large Scaling Integrated IC) típusú alkatrészek:
  - Több millió logikai kaput, vagy tranzisztort jelenthet
- Azonban míg a hagyományos kombinációs logikai hálózatok dedikált összeköttetésekkel, illetve kötött funkcióval (kimeneti függvény) rendelkeznek, addig a programozható logikai eszközökben pontosan ezek változtathatók, az alábbi lehetséges módokon:
  - A felhasználó által *egyszer programozható* / konfigurálható logikai eszközök (**OTP: One Time Programmable**), amelynél a gyártás során nem definiált funkció egyszer még megváltoztatható (ilyenek pl. a korai PAL, PLA eszközök)
  - *Többször, akár tetszőleges módon* programozható logikai eszközök = *újrakonfigurálható* (ilyenek pl. a korábbi GAL, vagy a mai modern CPLD, **FPGA** eszközök)

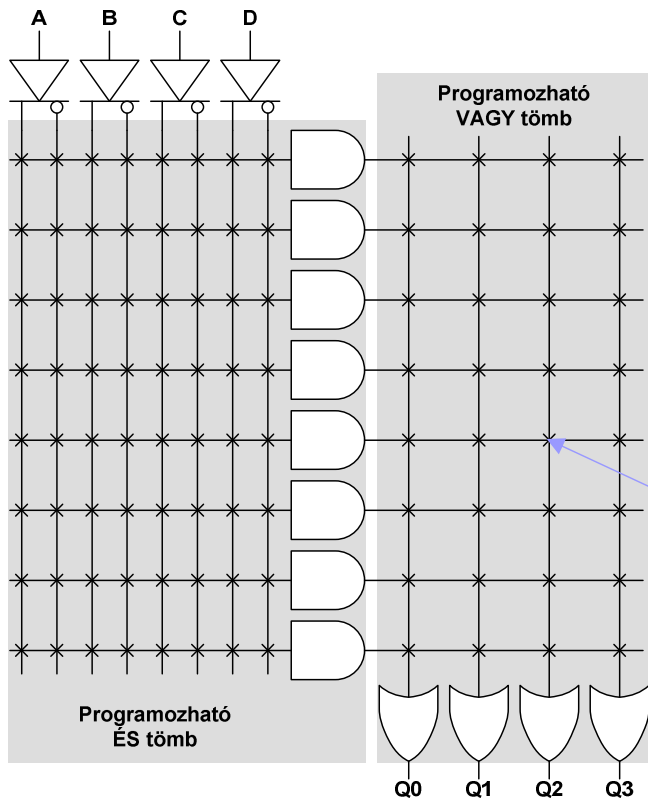
Programozható logikai eszközök (PLD-k) két fő típusa:

- 1.) Makrocellás PLD-k (Programmable Logic Devices):
  - PLA
  - PAL
  - GAL
  - CPLD
- 2.) FPGA (Field Programmable Gate Array): Programozható Gate Array áramkörök
  - **AMD-XILINX** (Spartan, Virtex, Kintex, Artix) ~ 52 % !
  - **Intel-Altra FPGA** (Stratix, Arria, Cyclone), ~ 33 %
  - Lattice, 8%
  - Microchip, ~5%
  - Renesas, < 1%
  - További kisebb gyártók termékei <3%

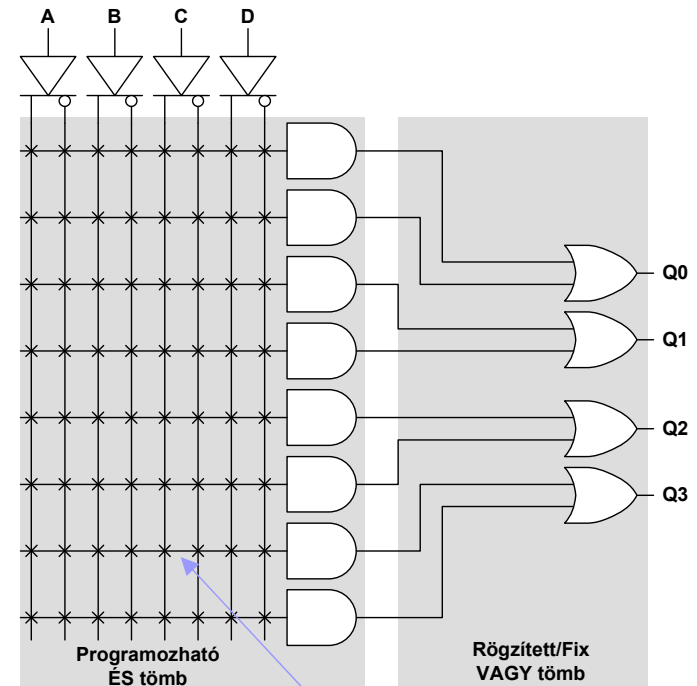

Makrocellás PLD-k

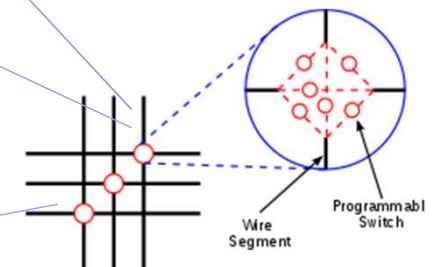
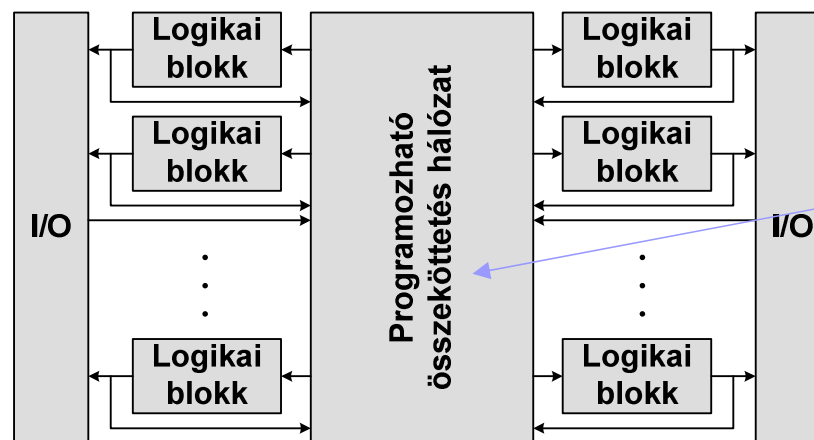
PLA

PAL

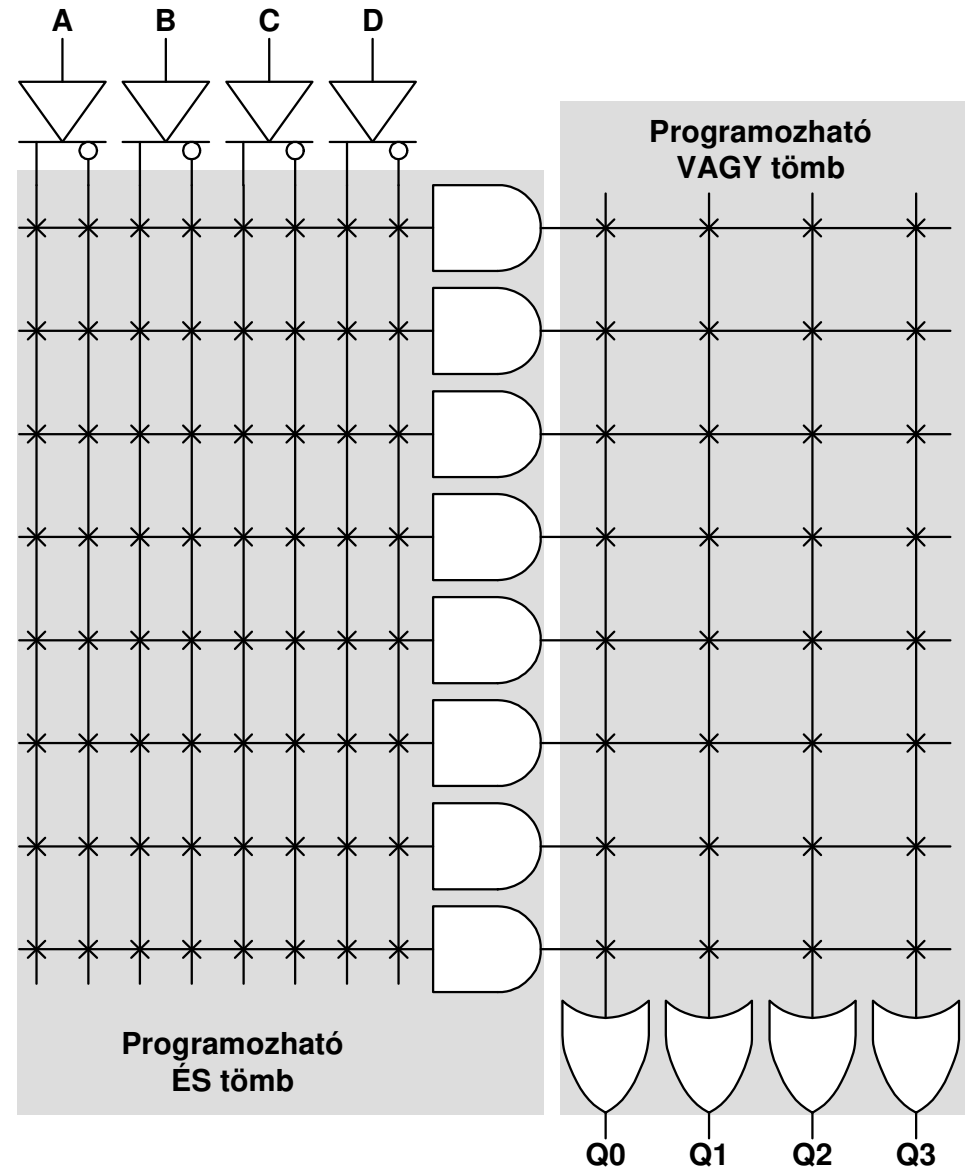

CPLD

Programmable Logic Array (PLA)

- Mindkét része (AND, OR) programozható
- Bármely kombinációja az AND / OR-nak előállítható
- Mintermek OR kapcsolata (DNF)
- Programozható kapcsolók a horizontális/ vertikális vonalak metszésében
- Q_n Kimeneteken D tárolók! (visszacsat. a bemenetekre)

PLA

- 1970-ben, a TI (Texas Instruments) által kifejlesztett eszköz *mindkét részhálózata (ÉS, illetve VAGY tömb) programozható* összeköttetéseket tartalmazott, amelyek segítségével tetszőleges mintermek tetszőleges VAGY kapcsolata előállítható (DNF alakot), ezáltal bármilyen kombinációs logikai hálózat realizálható volt (természetesen adott bemenet, ill. kimenet szám mellett).
- A programozható ÉS / VAGY tömbökben úgynevezett „*programozható kapcsolók*” vannak elhelyezve a horizontális/ vertikális vonalak metszéspontjában.
- Amennyiben a Q_n kimenet(ek)re tárolókat kötünk (pl. egyszerű D tárolót), majd pedig visszacsatoljuk a programozható logikai hálózat bemenete(i)re akár egy *sorrendi hálózati viselkedést* is meghatározhatunk.

Programozásuk (Fuse) biztosítékok segítségével

- Az összeköttetés mátrix metszéspontjaiban akár kis biztosítékok (fuse) helyezkednek el. Gyárilag logikai '1'-est definiál, tehát vezetőképes. Ha valamilyen spec. programozó eszközzel, a küszöbnél nagyobb feszültséget kapcsolunk rá, átégethető, tehát szigetelővé (nem-vezető) válik, és logikai '0'-át fog reprezentálni.
- A biztosíték átégetése, csak egyszer lehetséges, utána már csak a programozott állapotot fogja tárolni (**OTP** – One time programmable IC).

Példa: PLA tervezése

- Realizálja a következő függvényeket:

$$X = C + \bar{A} \cdot B + A \cdot \bar{B}$$

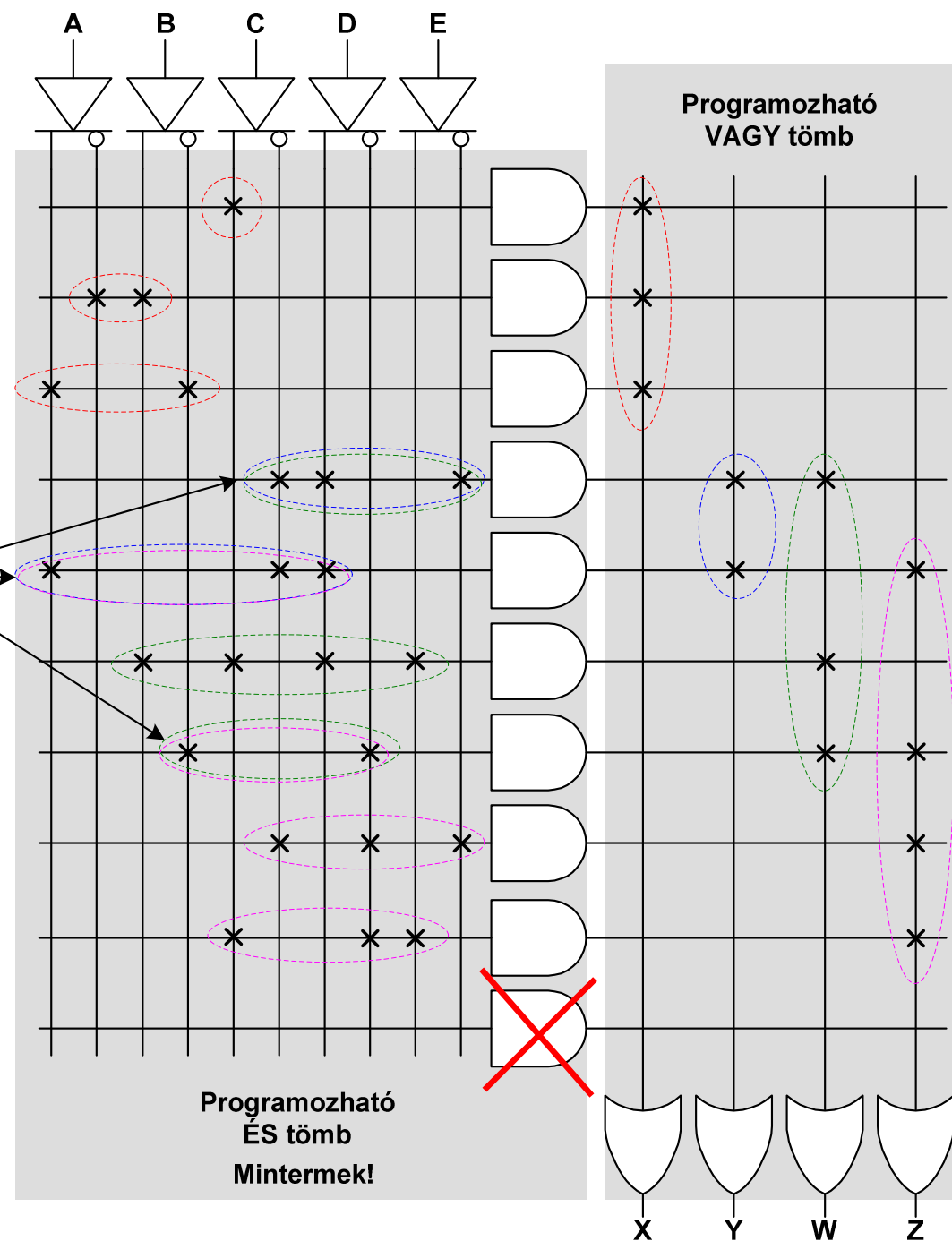
$$Y = \bar{C} \cdot D \cdot \bar{E} + A \cdot \bar{C} \cdot D$$

$$W = \bar{C} \cdot D \cdot \bar{E} + B \cdot C \cdot D \cdot E + \bar{B} \cdot \bar{D}$$

$$Z = A \cdot \bar{C} \cdot D + \bar{B} \cdot \bar{D} + \bar{C} \cdot \bar{D} \cdot \bar{E} + C \cdot \bar{D} \cdot E$$

- Tehát 5 bemenete (A,B,C,D,E) és
- 4 kimenete (X,Y,W,Z) van.
- Rajzoljuk fel a kapcsolást is!

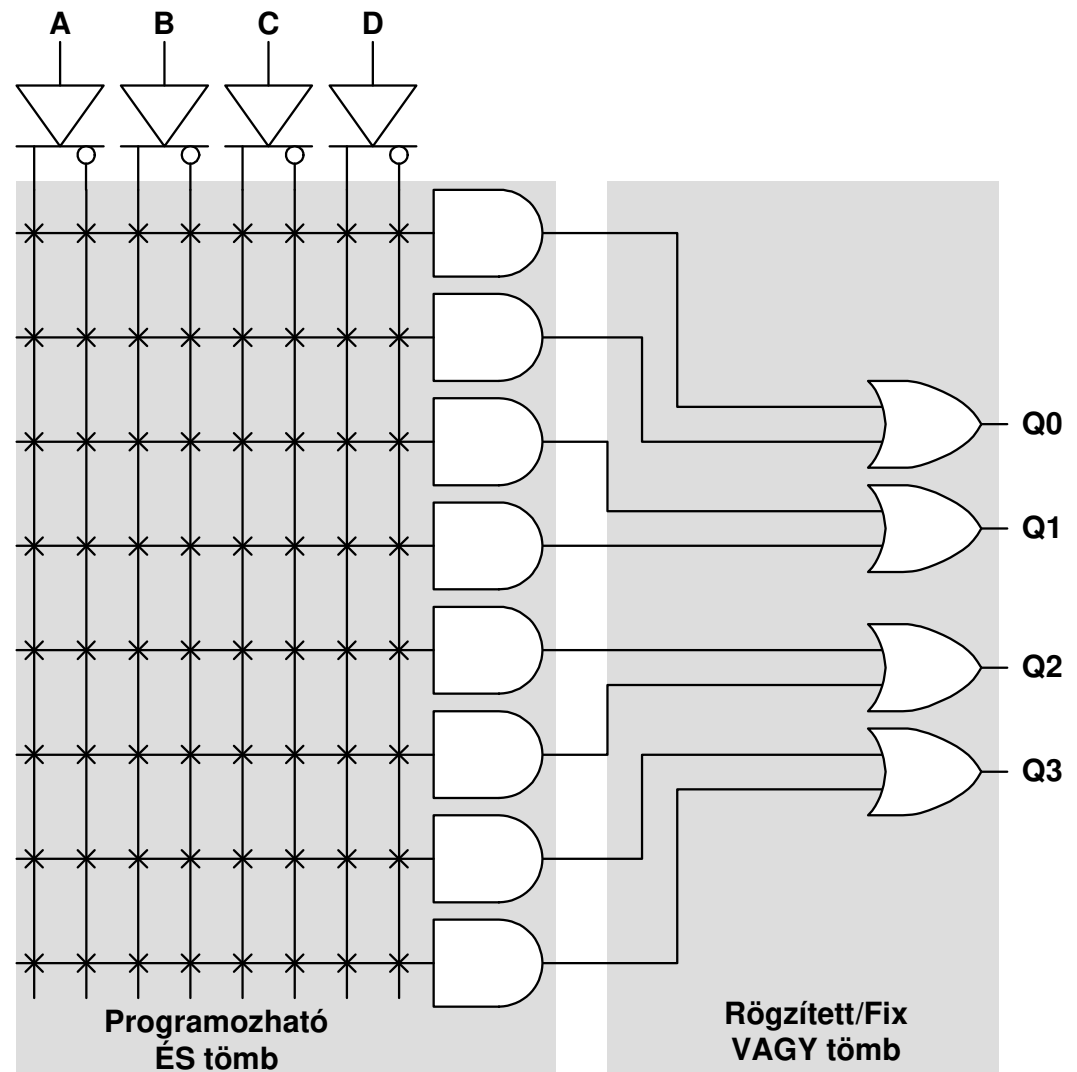
Közös mintermek

Programmable AND Logic (PAL)

- Egy programozható rész - AND / míg az OR fix
- Véges kombinációja áll elő az AND / OR kapcsolatoknak
- Metszéspontokban kevesebb kapcsoló szükséges
- Gyorsabb, mint a PLA
- Q_n kimeneteken D tárolók (visszacsatolódhatnak a bemenetekre)

PAL

- Elsőként, 1978-ban az MMI (Monolithic Memories Inc.) jelent meg ilyen programozható eszközökkel, majd pedig későbbi jogutódja a Lattice Semiconductor, illetve az AMD a 80'-as évek végén.
- A PAL hálózatban *VAGY tömb fix/rögzített* a *programozható részt az ÉS tömb* jelenti, míg az. Így a tetszőleges mintermeknek csak egy véges kombinációja (VAGY) állítható elő: a lehetséges kimeneti függvények variálhatóságából veszítünk, cserébe viszont a VAGY részek dedikált útvonalainak jelterjedési sebessége nagyobb, míg az eszköz mérete kisebb és ezáltal olcsóbb is lesz.
- Ezáltal a metszéspontokban kevesebb kapcsoló szükséges („gyorsabb”, mint a PLA). Hasonlóan a PLA-khoz, amennyiben a Q_n kimenet(ek)re tárolókat kötünk (pl. egyszerű D tárolót), majd pedig visszacsatoljuk a programozható PAL logikai hálózat bemenete(i)re akár sorrendi hálózati viselkedést is könnyen valósíthatunk.

GAL (Generic Array Logic): Általános tömb logika

- 1985-ben a Lattice Semiconductor fejlesztette ki elsőként,
  - amely a *PAL*-nak egy továbbfejlesztett változatát képviseli.
  - Ugyanolyan belső struktúrával rendelkezik, mint egy *PAL* áramkör,
  - azonban többször programozható: tehát törölhető és újraprogramozható eszköz.
  - EEPROM technológiát (lásd. lebegő-gate) alkalmaz. Később a National Semiconductor, és AMD is megjelent saját *GAL* sorozataival a piacon.

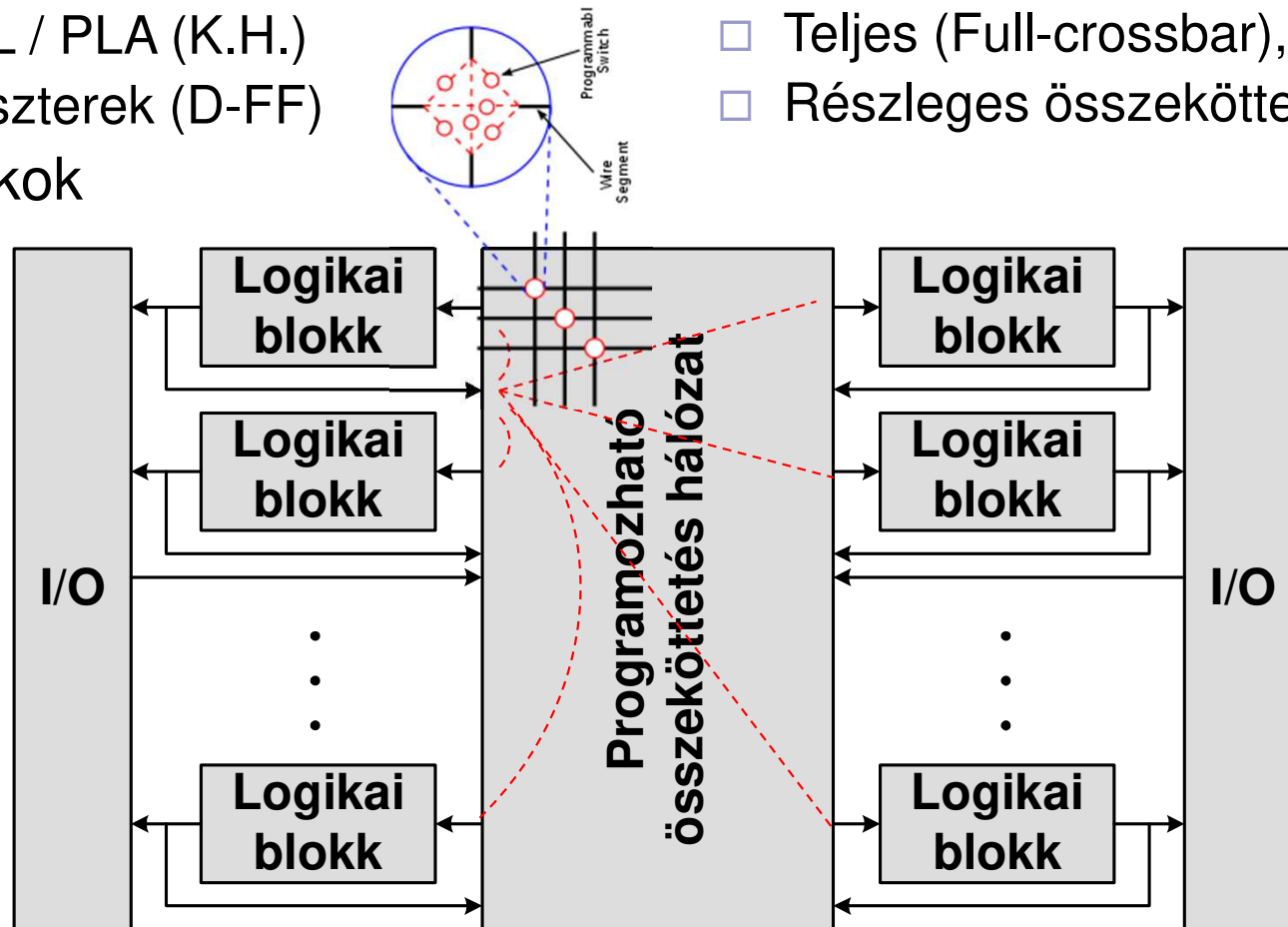
CPLD

CPLD (Complex Programmable Logic Devices): Komplex-Programozható Logikai eszközök

- Valójában *átmenetet* képeznek a kis/közepes integráltsági fokú makrocellás PLD-k GAL/PAL áramkörei, illetve a nagy integráltsági fokú FPGA kapu-áramkörök között.
- A GAL/PAL áramköröktől architektúráisan annyiban különbözik, hogy ki lett bővítve: nem egy-, hanem több logikai cellamátrixot tartalmaz, amelyek konfigurálható blokkok reguláris struktúrájában vannak elrendezve. A mai modern FPGA áramköröktől viszont az különbözteti meg felépítésben, hogy *nem tartalmaz dedikált* erőforrásokat (pl. szorzók, memória blokkok).
- a legnagyobb gyártók, amelyek jelenleg is aktív szereplői a CPLD-k piacának a következők: Xilinx, Intel, Lattice Semiconductor, MicroSemi stb.

Complex Programmable Logic Device (CPLD)

- 1 Logikai Blokkon („makrocellán”) belül:
  - ~ PAL / PLA (K.H.)
  - Regiszterek (D-FF)
- I/O Blokkok
- Programozható összeköttetések (PI: Programmable Interconnection)
  - Teljes (Full-crossbar), vagy
  - Részleges összeköttetés hálózat

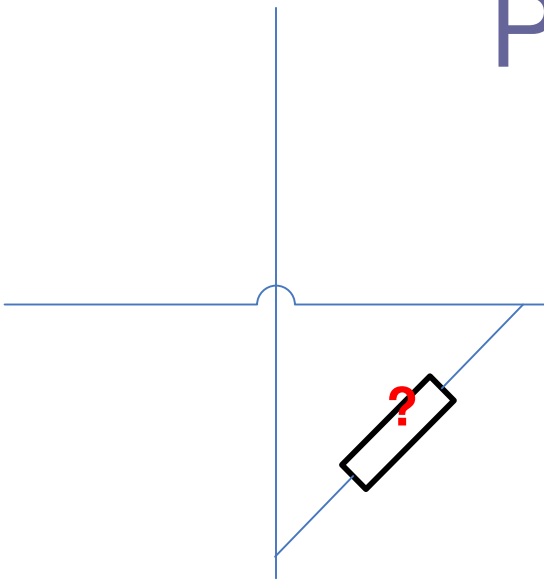
CPLD (folyt)

A CPLD-kben található Logikai Blokk-ok (~**makrocellák**):

- egyrészt *logikai kapuk* tömbjeit tartalmazzák (hasonlóan a PAL/GAL áramkörök felépítéséhez – DNF alak),
- másrészt *regisztereket* (D-tárolókból) tartalmaznak a logikai tömbök által előállított kimenetek átmeneti tárolásához, valamint
- *multiplexereket*, mellyel a programozható összeköttetés hálózatra, vagy I/O blokkok celláihoz lehet továbbítani a belső Logikai Blokkok által előállított kimeneti értékeket. Ezáltal nemcsak logikai kombinációs hálózatokat, hanem akár sorrendi hálózatokat is egyszerűen megvalósíthatunk CPLD-k segítségével

- A CPLD-kben található *Programozható összeköttetés hálózat*
  - teljes összeköttetést (mindenki-mindekivel), vagy
  - részleges összeköttetést (valamilyen struktúra szerint, pl. bemenetet – kimenettel, főként régi CPLD típusok esetén) biztosít az egyes blokkok között.
- Kikapcsoláskor a CPLD konfigurációs memóriája megtartja értékét (non-volatile típus), ezért nem kell egy külső pl. ROM memóriát használni az inicializációs minták tárolásához, bekapcsoláskor ezek automatikusan betöltésre kerülnek. A CPLD-et közkedvelten alkalmazzák különböző interfészek jeleinek összekapcsolásához (*glue-logic*), amennyiben a jeleken átalakításra is szükség van, továbbá áraik az FPGA-k árainál jóval kedvezőbbek.

Hogyan programozhatók a VLSI alkatrészek?

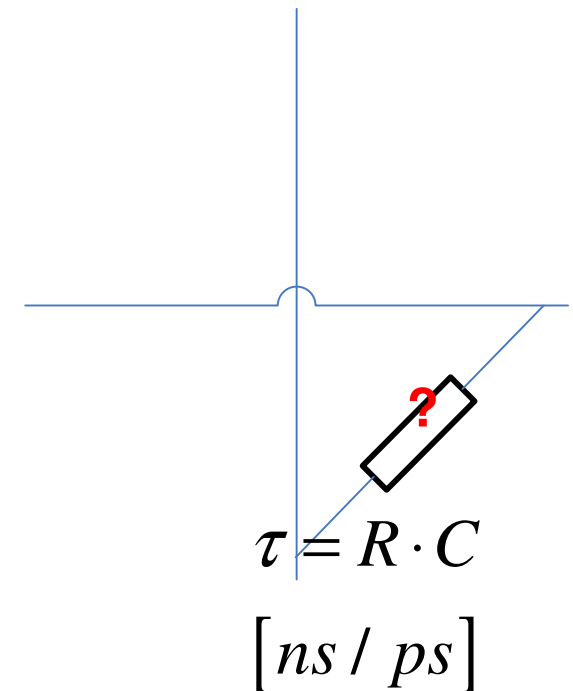
Programozási technikák
összeköttetésekre

Programozási technikák

Mi van a programozható összeköttetések csomópontjaiban, illetve milyen módszerrel programozhatóak?

- a.) SRAM
- b.) MUX
- c.) Antifuse
- d.) Floating Gate
  - e.) EPROM/EEPROM/Flash

Programozás = konfigurálás

Konfigurálás (PLD/FPGA esetén) – mielőtt az eszközt használni szeretnénk egy speciális (manapság általában JTAG szabványú) programozó segítségével „fel kell programozni”: le kell tölteni a konfigurációs állományt (bitfájl, vagy object fájl). A programozás a legtöbb PLD esetében a belső programozható összeköttetésének fizikai típusától függően azok beállításával történik.

A programozható **összeköttetésekben** a következő lehetséges alkatrészek találhatók:

- **Biztosíték (Fuse):** átégetésük után nem visszafordítható a programozási folyamat (OTP). Korábban a PAL eszközök népszerű kapcsoló elemeként használták.
- **Antifuse technológia:** (OTP), az antifuse-os kristályszerkezetű kapcsoló elem 'átolvasztása' után egy nagyon stabilan működő összeköttetést kapunk, amely sajnos szintén nem visszafordítható folyamatot jelent. A technológia drága, az előállításához szükséges maszk-rétegek nagy száma miatt, nagyon jó zavarvédetség elérése érdekében használják (pl. úrkutatás).
- **SRAM cella + tranzisztor:** tetszőlegesen programozható (FPGA-k esetén legelterjedtebb kapcsolás-technológia), az SRAM-ban tárolt inicializáló értéktől függően vezéri a tranzisztor gate-elektrodáját
- **SRAM cella + multiplexer:** tetszőlegesen programozható az SRAM cellában tárolt értéktől függően (kiválasztó jel) vezérelhető a multiplexer
- **Lebegő kapus tranzisztor (Floating Gate) technológia:** elektromosan tetszőlegesen programozható, a mai EEPROM/Flash technológia alapja.

Ismertetés

1.b) **FPGA (**F**ield **P**rogrammable **G**ate **A**rray) architektúrák**

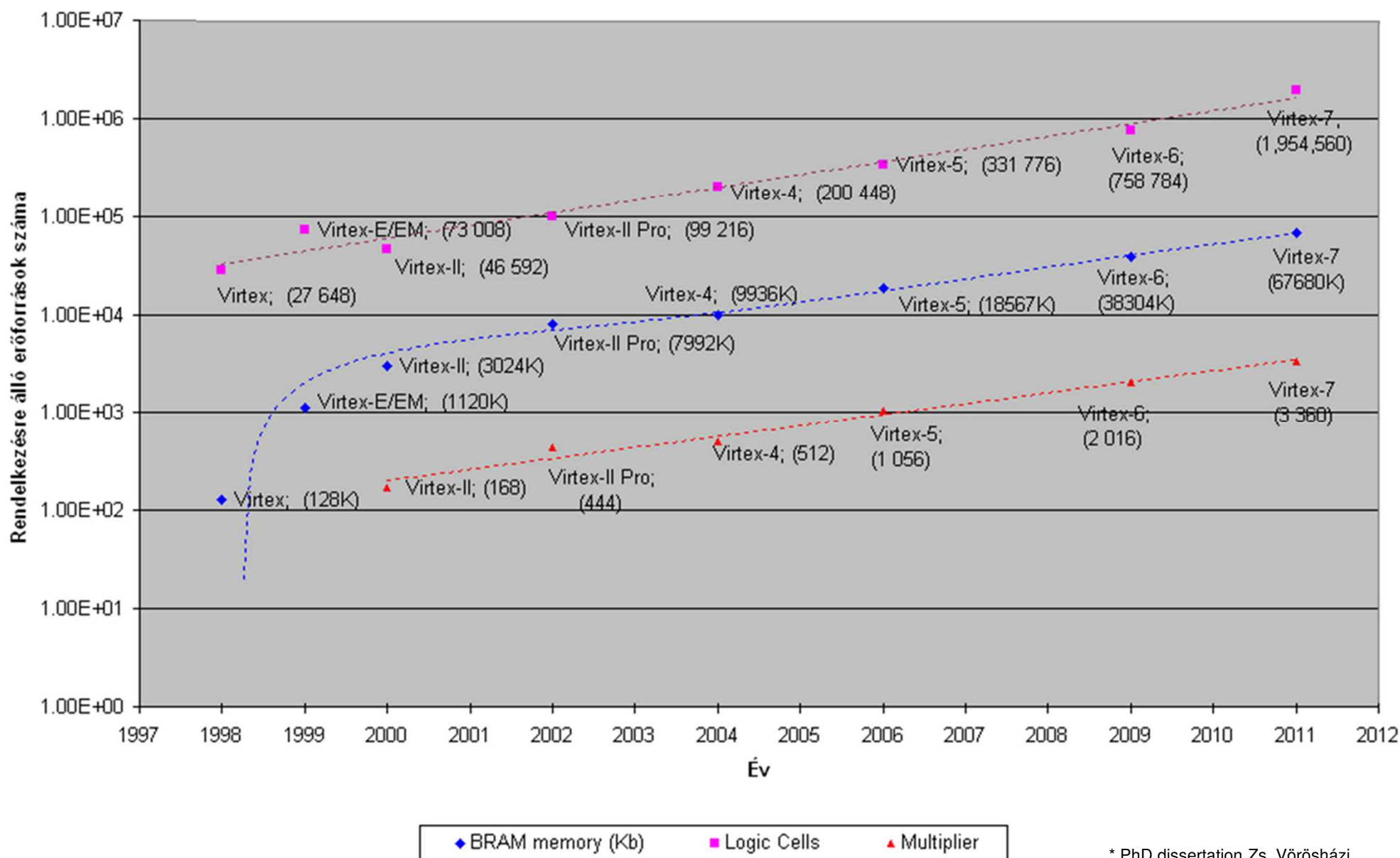
FPGA

- **Field Programmable Gate Array** = „Felhasználó által tetszőlegesen/többször” programozható kapuáramkörök
  - architektúráisan tükrözik mind a PAL, ill. CPLD felépítését, komplexitásban pedig a CPLD-ket is felülmúlják. Nagy, illetve nagyon-nagy integráltsági fokkal rendelkeznek: ~10.000 - ~100.000.000 !! *ekvivalens logikai kaput* is tartalmazhat gyártótól, és sorozattól függően.
  - *Ekvivalens tranzisztorszám*
    - Xilinx Virtex-7 2000T FPGA esetén már meghaladta a ~6.5 milliárdot (2012 – 28nm), amely ~2 millió logikai cellát jelentett.
    - a kapható legnagyobb Xilinx Virtex-Ultrascale+ XCVU440 (2015 – 20nm->16nm) FPGA:
20 milliárd tr. - ~4.4 millió logikai cella!
(~ 50 millió logikai kapu ekv.)
    - Intel/Altera Stratix-10, **30 milliárd tranz.**
(2016, ~5.5 millió logikai cella, 4mag ARM-Cortex A53, 14nm)
    - Xilinx Virtex Ultrascale+ VU19P, **35 milliárd tranz.**, 16 nm
(2019, ~9 millió logikai cella)
    - Intel Stratix-10 GX 10M
43.3 milliárd tranz., 14 nm
(2020, **10.2 millió** logikai cella)
Dual FPGA mag!
    - Xilinx Versal ACAP
50 milliárd tranz. 7nm.
(2020, 7.4 millió logikai cella)

Nagy-teljesítményű Xilinx Virtex FPGA család erőforrásainak alakulása (1998-2012 időszakban)

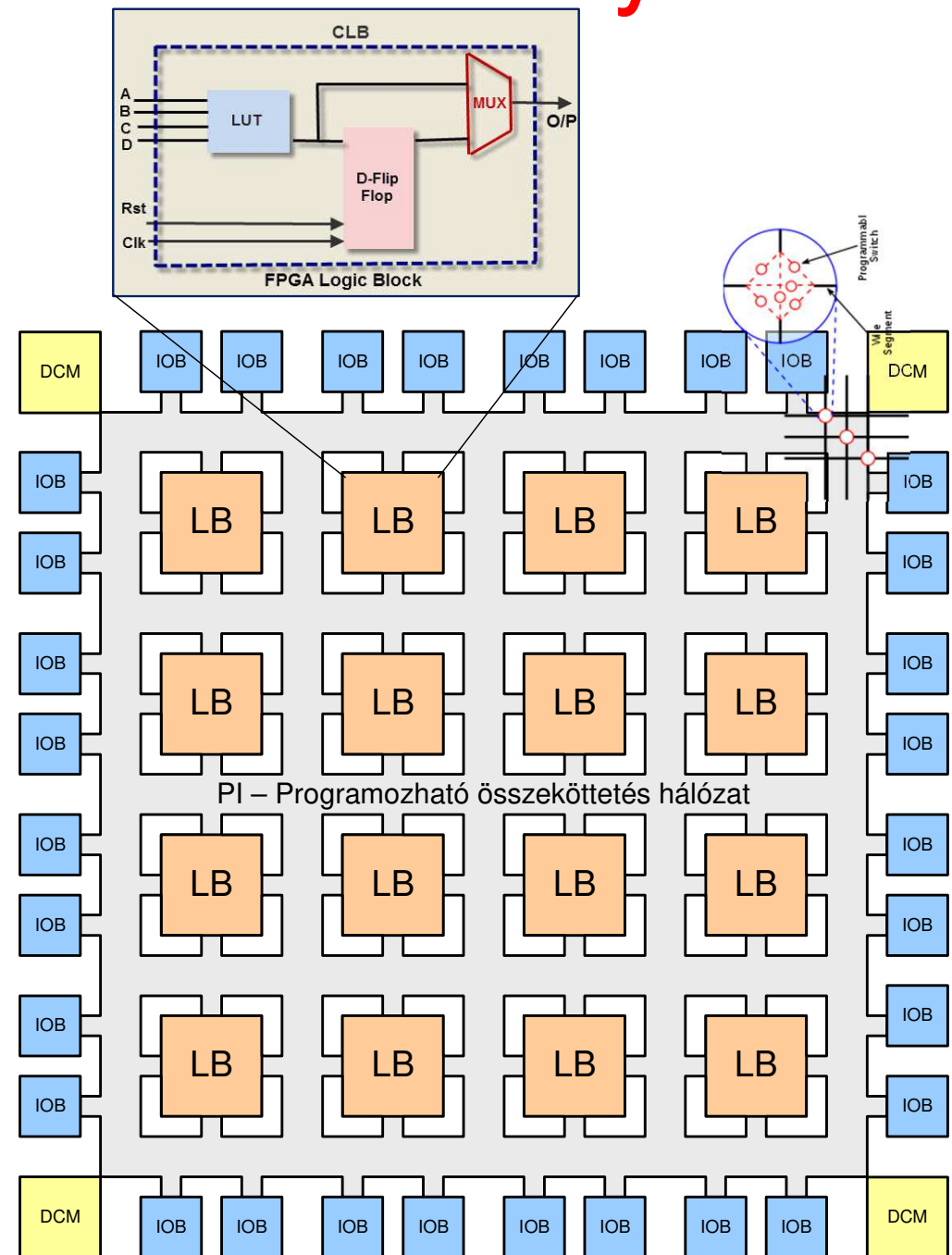
*Tranzisztorok fizikai méretcsökkenésének („Scaling-down”) hatása a fejlődésre

Field Programmable Gate Array

„általános” felépítés

- **LB/CLB:** Konfigurálható Logikai Blokkok, amelyekben LUT-ok (Look-up-table) segítségével realizálhatók például tetszőleges, több bemenetű (ált. 4 vagy 6), egy-kimenetű logikai függvények. Ezek a kimeneti értékek szükség esetén egy-egy D flip-flopban tárolhatók el; továbbá multiplexereket, egyszerű logikai kapukat, és összeköttetéseket is tartalmaznak.
- **IOB:** I/O Blokkok, amelyek a belső programozható logika és a külvilág között teremtenek kapcsolatot. Programozható I/O blokkok kb. 30 ipari szabványt támogatnak (pl. LVDS, LVCMOS, LVTTL, SSTL stb.).
- **PI:** az FPGA belső komponensei között a programozható összeköttetés hálózat teremt kapcsolatot (lokális, globális és regionális útvonalak segítségével, melyeket konfigurálható kapcsolók állítanak be)
- **DCM:** Digitális órajel menedzselő áramkör, amely képes a külső bejövő órajelből tetszőleges fázisú és frekvenciájú belső órajel(ek) előállítására

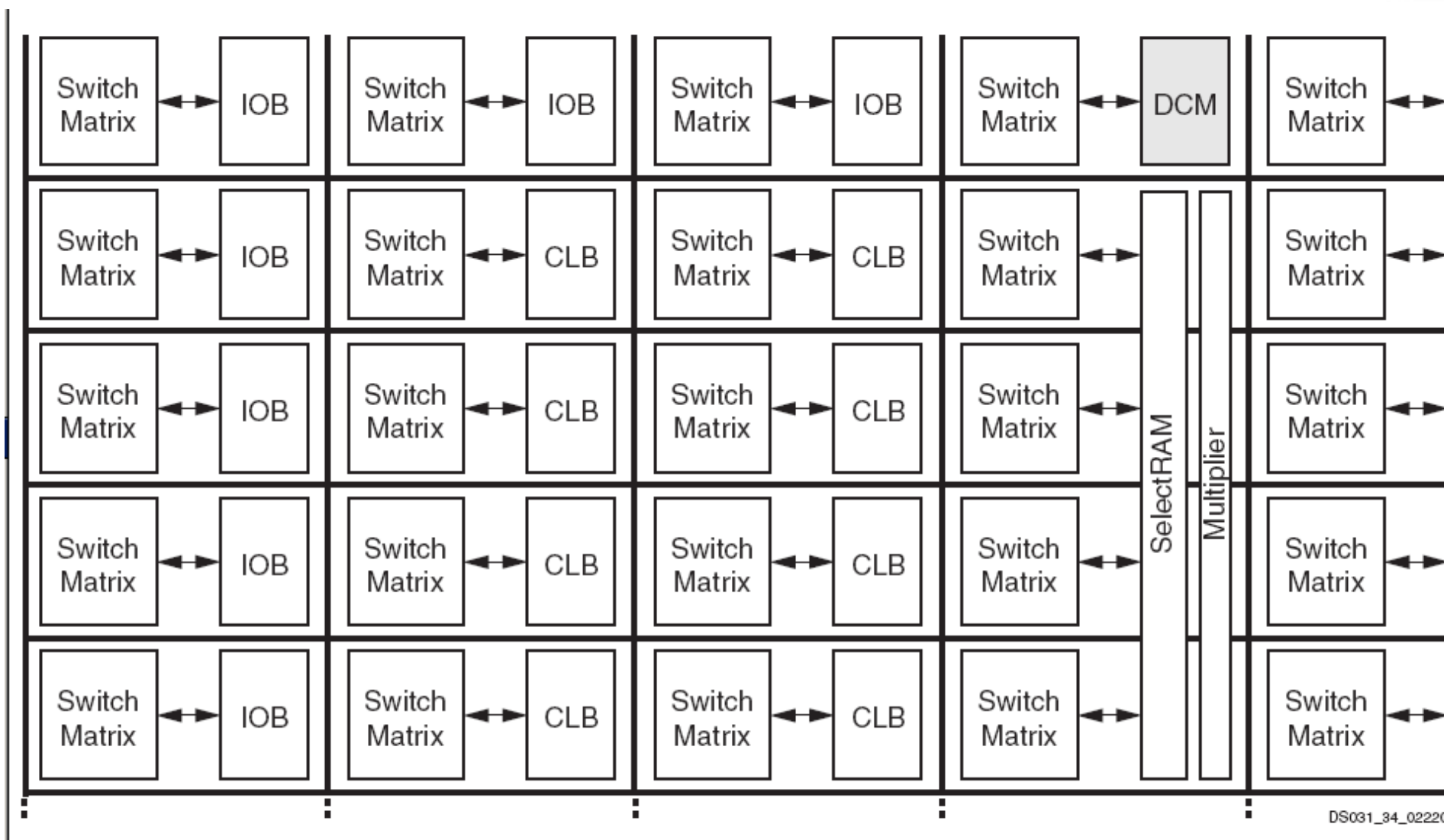
FPGA – „dedikált erőforrások”

Általános erőforrások mellett a további **dedikált erőforrások** a következők (amelyek száma és felépítése az FPGA típusától és komplexitásától függően akár nagy-mértékben is változhat):

- **BRAM**: egy/két-portos Blokk-RAM memóriák, melyek összessége nagy mennyiségű ($\sim \times 100\text{Kbyte}$ – akár $\sim \times 10\text{Mbyte}$) adat/utasítás tárolását teszik lehetővé
- **MULT** / vagy **DSP** Blokkok: beágyazott szorzó áramköröket jelentenek, amelyek segítségével hagyományos szorzási műveletet, vagy a DSP blokk esetén akár bonyolultabb DSP MAC (szorzás-akkumulálás), valamint aritmetikai (kivonás) és logikai műveleteket is végrehajthatunk, nagy sebességgel
- **Beágyazott/Beágyazható processzor(ok)**:
  - Tetszés szerint konfigurálható / [beágyazható](#) ún. *soft-processzor* mag(ok)
    - Példa: Xilinx PicoBlaze, **Xilinx MicroBlaze**, Altera Nios II stb.
    - **ARM** Cortex M1/M3 (licenzelt soft-core magok)
  - Fixen [beágyazott](#), ún. *hard-processzor* mag(ok)
    - Példa: IBM PowerPC 405/450 (Xilinx Virtex 2 Pro, Virtex-4 FXT, Virtex-5 FXT), **ARM** Cortex A9/A53/A72 (pl: Xilinx Zynq, illetve Intel Cyclone V, Stratix V, Arria V SoC) stb.

Általános + dedikált erőforrások

DS031_34_022205

FPGA létjogosultsága?

A mai modern FPGA-k a

- nagyfokú flexibilitásukkal,
- nagy számítási teljesítményükkel,
- és (ASIC-el szemben) gyors prototípus-fejlesztési,
- ezáltal olcsó kihozatali (piacra kerülési) költségükkel

igen jó alternatívát teremtenek a mikrovezérlős (uC/MCU), illetve DSP-alapú implementációk kiváltására (pl. jelfeldolgozás, hálózati titkosítás, beágyazott rendszerek, stb. alkalmazásai területén).

Fejlődésüket jól tükrözi a mikroprocesszorok és az FPGA áramkörtel technológia fejlődési üteme között fennálló nagyfokú hasonlóság a méretcsökkenésnek (scaling-down) - *Gordon Moore-törvénynek* megfelelően.

Xilinx FPGA családok *

■ Nagy teljesítmény

- Virtex (1998)
  - 50K-1M kapu, 0.22μm
- Virtex-E/EM (1999)
  - 50K-4M kapu, 0.18μm
- Virtex-II (1999)
  - 40K-8M kapu, 0.15μm
- Virtex-II Pro/X (2002)
  - 50K-10M kapu, 0.13μm
- Virtex-4 (2004) [LX, FX, SX]
  - 50K-10M kapu, 90nm
- Virtex-5 (2006) [LX, LXT, SXT]
  - 65nm
- Virtex-5 FXT, TXT (2008)
  - 65nm
- Virtex-6 LXT, SXT (2009)
  - 40nm

- Virtex-7 (2011)
  - 28nm

- Kintex-7 (2011)
  - 28nm

■ Alacsony költség

- Spartan-II (2000)
  - 15K-200K kapu, 0.22μm
- Spartan-II E (2001)
  - 50K-600K kapu, 0.18μm
- Spartan-3 (2003)
  - 50K-5M kapu, 90nm
- **Spartan-3E (2005)**
  - **100K-1.6M kapu, 90nm**
- Spartan-3AN (2006)
  - 50K-1.4M kapu, 90nm
- Spartan-3A - DSP (2006)
  - 1.8M-3.4M kapu, 90nm
- Spartan-6 LX, LXT (2009)
  - 45nm

...

- Artix-7 (2011)
  - 28nm

- **Zynq-7000 SoC (2012)**
  - **28nm**

Pannon Egyetem - VIRT tanszéken lévő fejlesztő kártyák

Laborokon használt HW eszközök:

- **Digilent ZYBO (Xilinx Zynq)**
- Digilent ZED (Xilinx Zynq)
- **Digilent Nexys-2 (Xilinx Spartan-3E)**
- Digilent Atlys (Xilinx Spartan-6)
- Xilinx ML506 (Virtex-5)
- Xilinx VirtexII-Pro (VirtexII-Pro)
- Celoxica RC203/RC200 (Xilinx Virtex-II)

Laborokon használt SW eszközök:

- Xilinx ISE Design Suite 14.7
- **Xilinx Vivado 2020.2**

„FPGA” témájú tárgyak a Pannon Egyetemen – VIRT tanszék (2023)

- **(VEMIVIB544T) Tervezési módszerek programozható logikai alkatrészekkel (VHDL) – őszi félév**

- <http://virt.uni-pannon.hu/index.php/hu/oktatas/tantargyak/170-tervezesi-modszerek-programozhato-logikai-eszkoezoekkel-vemivib544t>

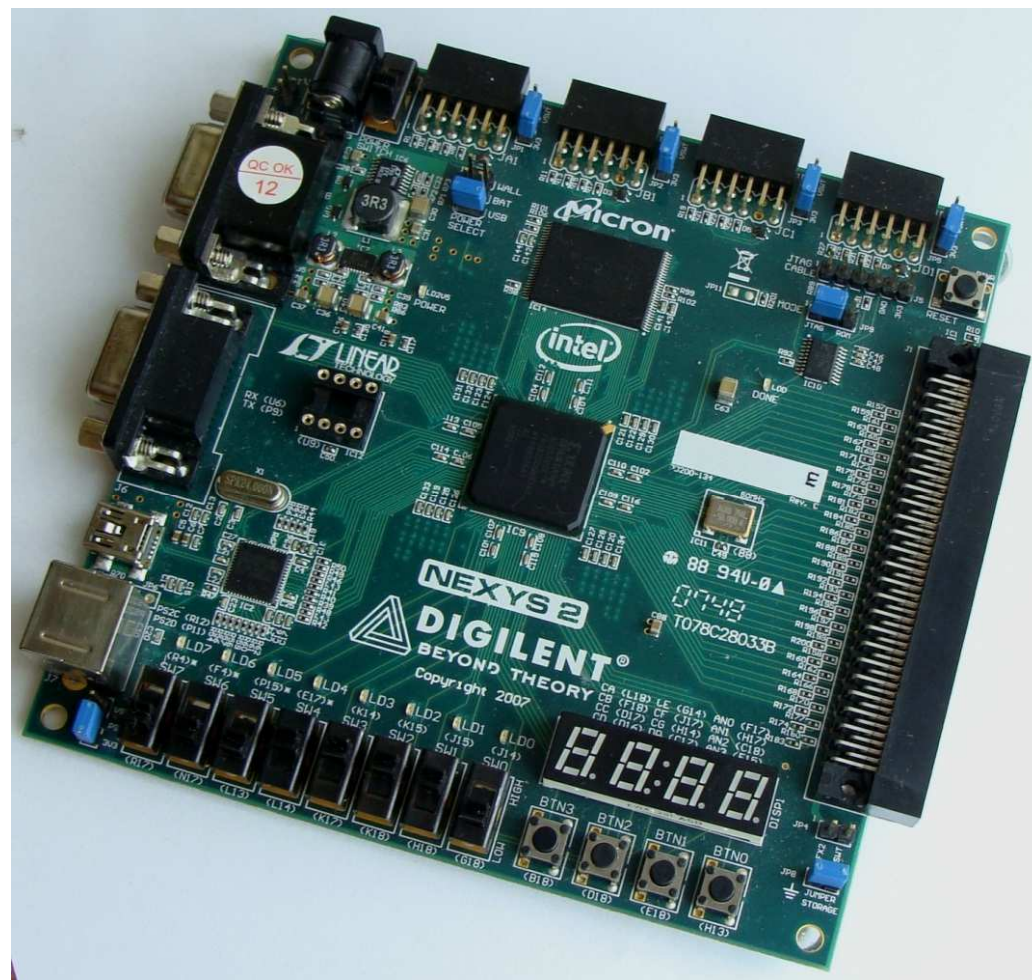
- **(VEMIVI4144B) FPGA-alapú beágyazott rendszerek – tavaszi félév**

- <http://virt.uni-pannon.hu/index.php/hu/oktatas/tantargyak/195-fpga-alapu-beagyazott-rendszerek>

Digilent Nexys-2 fejlesztő kártya

Nexys™2 Xilinx Spartan-3E FPGA fejlesztő kártya

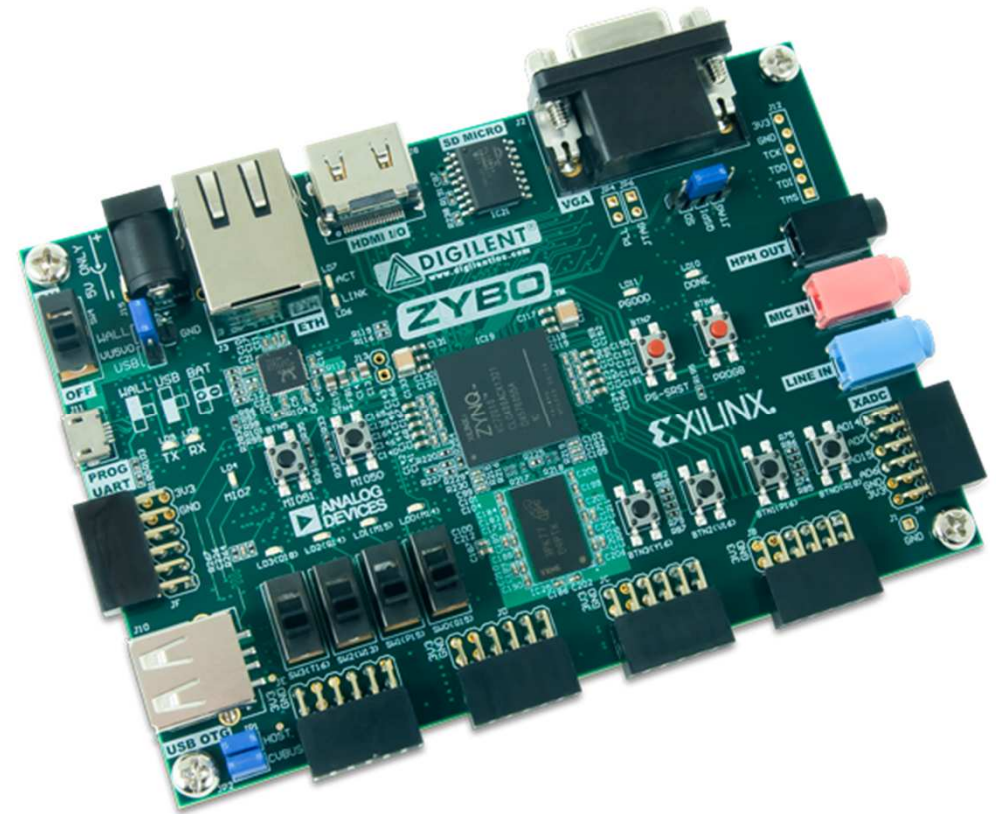
- Xilinx Spartan-3E FPGA, 500 000 / 1 200 000 ekvivalens kapuval
- USB2 port (táp, konfiguráció, adat-transzfer egyben)
- Xilinx ISE/Webpack/EDK
- 16MB Micron PSDRAM
- 16MB Intel StrataFlash Flash
- Xilinx Platform Flash ROM
- 50MHz osszcillátor
- 75 FPGA I/O's (1 nagy-sebességű Hirose FX2 konnektor és 4 db 2x6 PMOD konnektor)
- GPIO: 8 LED, 4-jegyű 7-szegmenses kijelző, 4 nyomógomb, 8 kapcsoló
- VGA, PS/2, Soros port

Digilent ZYBO fejlesztő kártya

ZYBO™ Zynq FPGA fejlesztő kártya

- *Xilinx Zynq-7000 (Z-7010)*
- 650 MHz dual **ARM Cortex-A9** magok (PS)
  - **Harvard** , **RISC 32-bites processzor**
  - 8-csatornás DMA vezérlő (PS)
  - 1G ethernet, I2C, SPI, USB-OTG vezérlő (PS)
  - Artix-7 FPGA logika (PL)
  - 28Kbyte logikai cella, 240 Kbyte BRAM, 80 DSP szorzó(PL)
  - 12-bites, 1MSPS XADC (PL)
- 512 Mbyte DDR3 x32-bit (adatbusz), 1050Mbps sávszélességgel
- Tri-mode 10/100/1000 Ethernet PHY
- HDMI port: Dual role (source/sink)
- VGA port: 16-bites
- uSD kártya: OS tartalom tárolása
- OTG USB 2.0 (host és device)
- Audio codec
- 128Mbit x Serial Flash/QSPI (konfiguráció tárolási célokra)
- JTAG-USB programozhatóság, UART-USB vezérlő
- GPIO: 5 LED, 6 nyomógomb, 4 kapcsoló
- 4+1 PMOD csatlakozó (A/D átalakítóhoz)

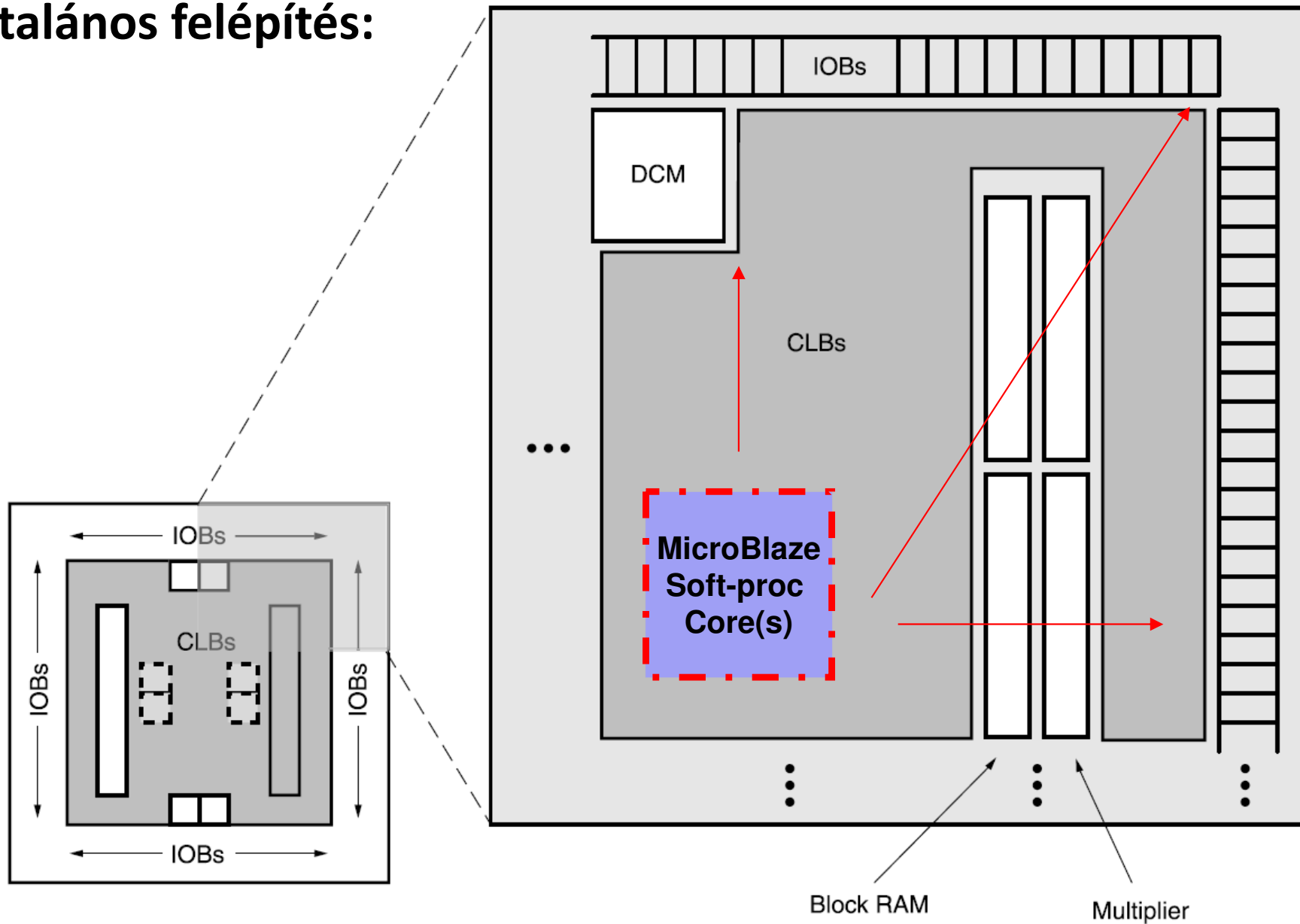

Pl. Spartan-3E architektúra

Általános felépítés:

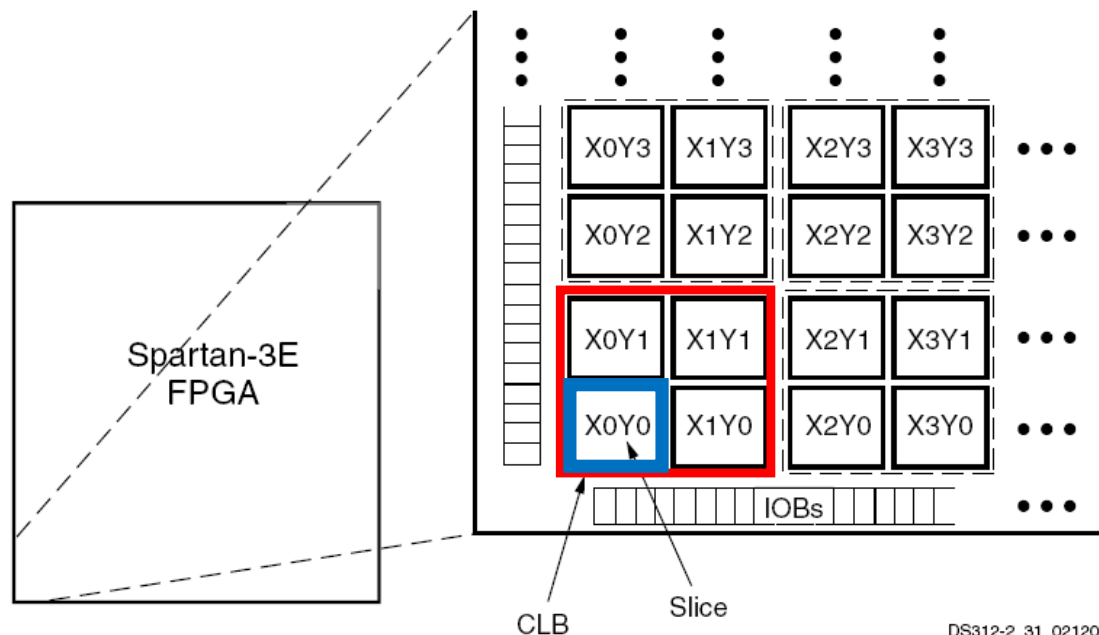
Spartan-3E FPGA építőelemei

- CLB: Konfigurálható Logikai blokkok
    - Slice, mint *logika*: LUT, D-FF, MUX, Carry Logika
    - Slice, mint *memória*: SRL-16×1, RAM-16×1
  - IOB: I/O blokkok
  - DCM: Digitális órajel menedzser blokkok
  - Programozható kapcsolók/ összeköttetések
- Általános erőforrások
-
- MULT: 18×18 bites előjeles (2's) szorzó(k)
  - BRAM: konfigurálható 18 Kbites (~2 Kbyte + paritás) egy/két-portos memóri(ák)
  - Beágyazható processzor(ok):
    - Csak szoft-processzor mag(ok) alakíthatóak ki
      - PI: Xilinx MicroBlaze, PicoBlaze, (esetleg külső független IP – szellemi terméke integrálható)
- Dedikált erőforrások

Spartan-3E CLB tömb

CLB: Konfigurálható
Logikai Blokkok: fő
logikai erőforrás,
kombinációs és
szekvenciális logikai
hálózatok tervezésére

**1 CLB = 4
Slice !**

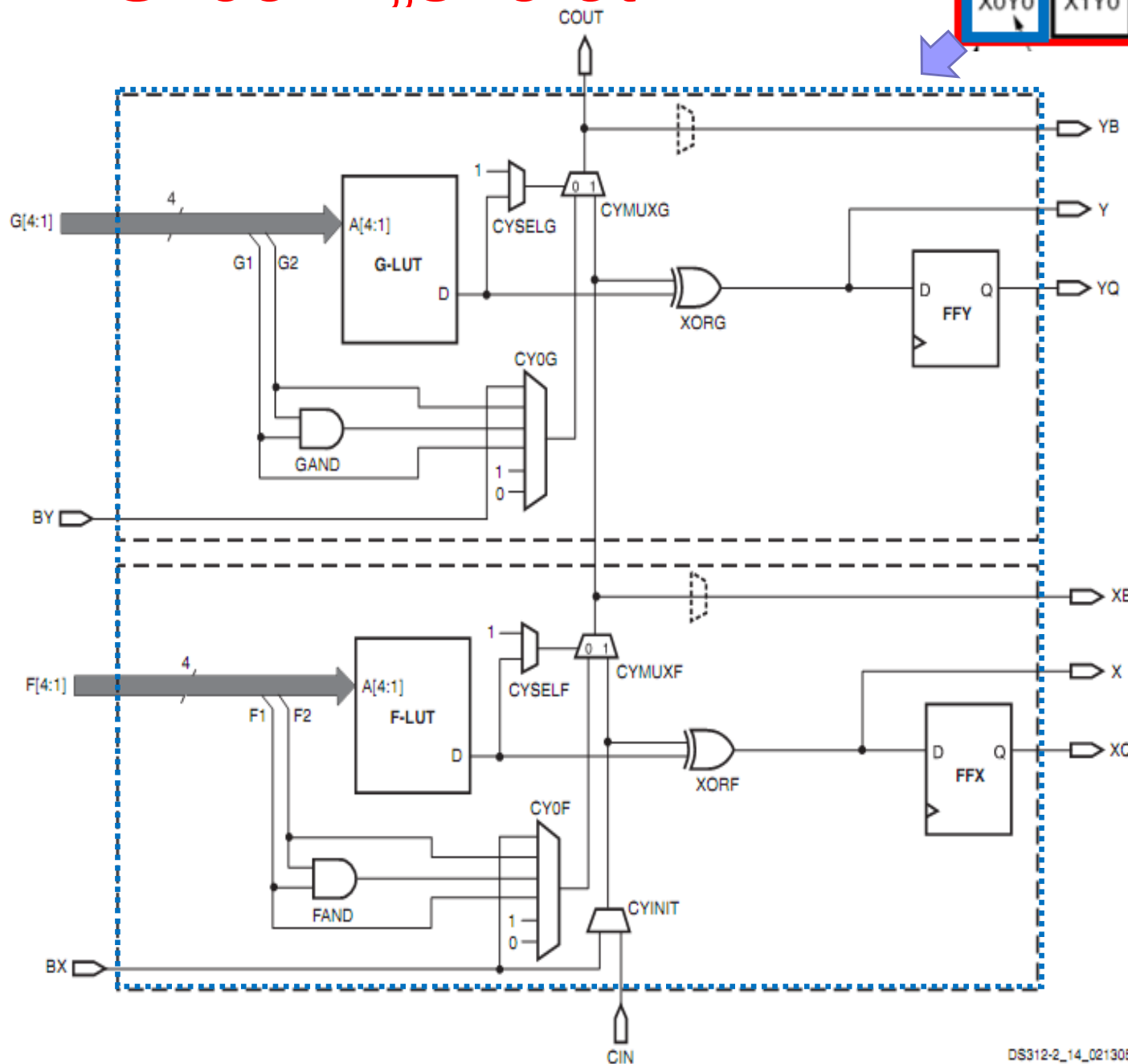

DS312-2_31_021205

Device	CLB Rows	CLB Columns	CLB Total ⁽¹⁾	Slices	LUTs / Flip-Flops	Equivalent Logic Cells	RAM16 / SRL16	Distributed RAM Bits
XC3S100E	22	16	240	960	1,920	2,160	960	15,360
XC3S250E	34	26	612	2,448	4,896	5,508	2,448	39,168
XC3S500E	46	34	1,164	*4= 4,656	*2= 9,312	10,476	4,656	*16= 74,496
XC3S1200E	60	46	2,168	*4= 8,672	*2= 17,344	19,512	8,672	*16= 138,752
XC3S1600E	76	58	3,688	14,752	29,504	33,192	14,752	236,032

Slice – „szelet”

Look-Up Table konfigurálható:

- 4-bemenetű LUT-ként (F,G)
- 16x1-bit szinkron RAM-ként
- 16-bit shift regiszterként

Tároló elemek

- D-típusú flip-flop-ok, vagy latch-ek

További Logikai áramkörök

- F5MUX multiplexer
  - bármely 5-bemenetű függvény
  - 4:1 multiplexer
- FiMUX multiplexer
  - bármely 6-bemenetű függvény
  - 8:1 multiplexer

Aritmetikai Logikai Egység

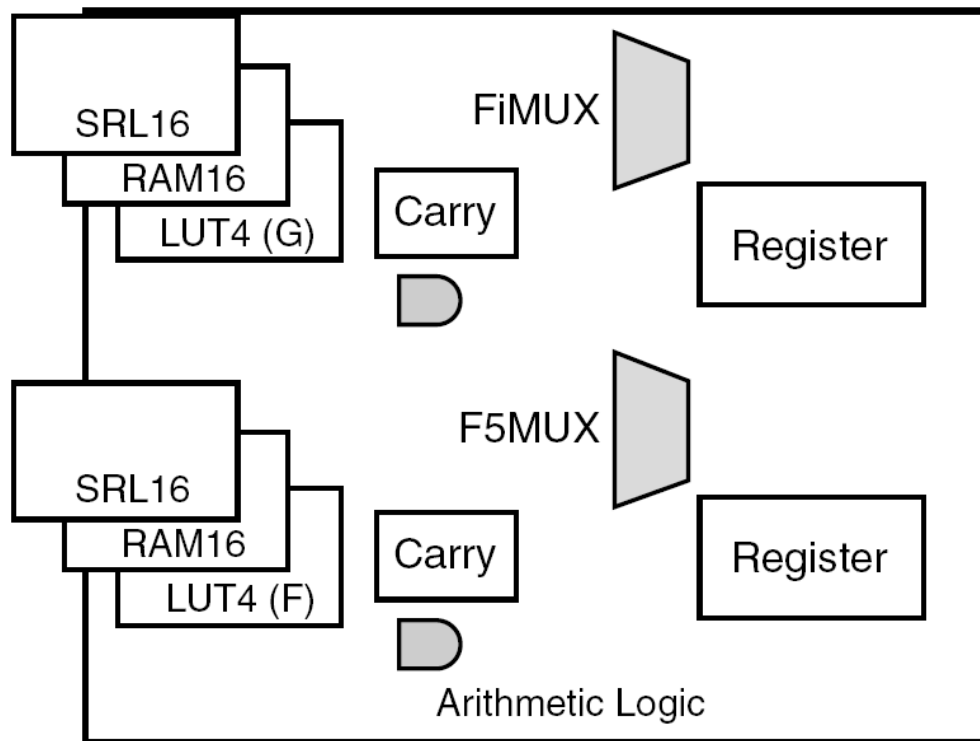
- Dedikált carry logika (CYSEL_, CYMUX_, CY0_)
- Dedikált AND kapuk (GAND, FAND)

FPGA-k esetében egy alapvető logikai mérőszám a „slice” – szelet.

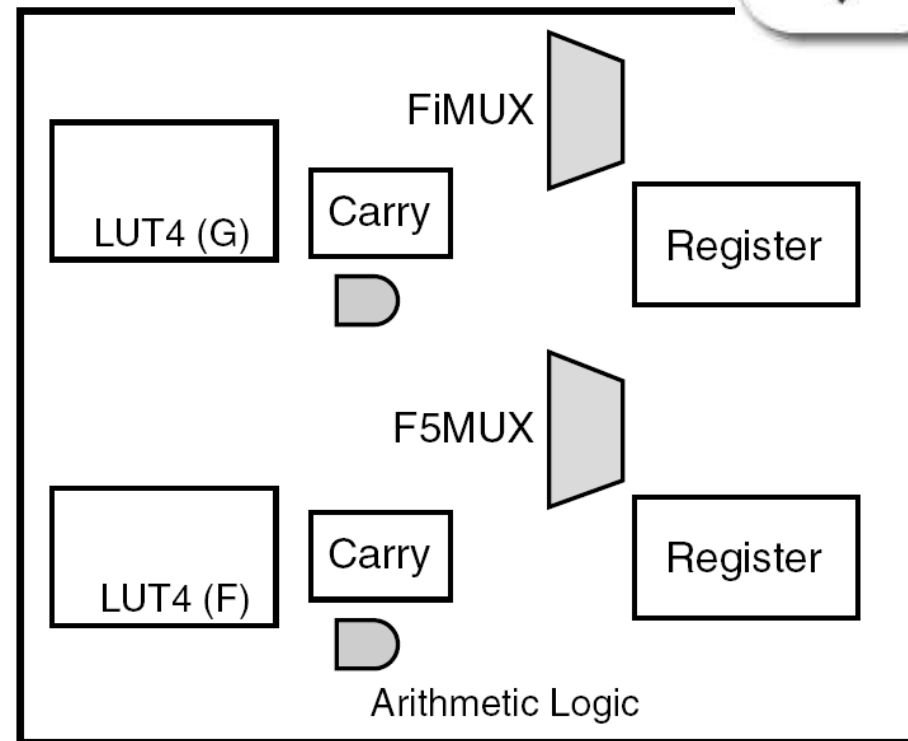
Milyen erőforrásként konfigurálhatók a Slice-ok?

1 CLB = 4 slice (Spartan 3E esetén) = 2-2 SLICEM-SLICEL pár

SLICEM

SLICEL

DS312-2_13_020905

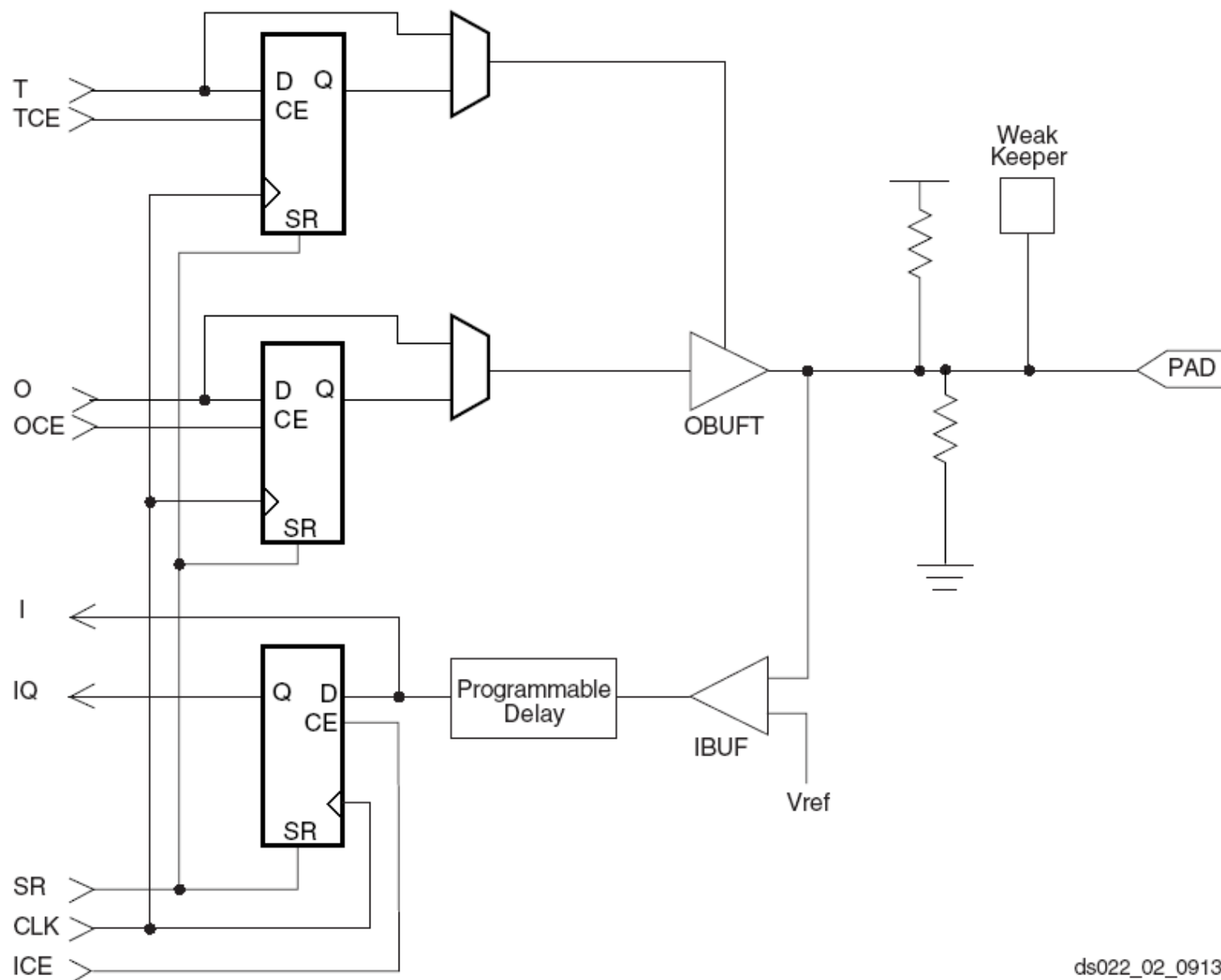
Slice”M”: M, mint memória elem lehet:

- A.) *LUT-4*: Logika 4-bemenetű
- B.) *RAM16*: Distributed (elosztott) RAM – regiszterekből 16x1-bit,
- C.) *SRL16*: Shift Regiszter 16x1-bit

Slice”L”: L, mint logika lehet:

- -.) Csak *LUT-4*!
- D.) Dedikált *MUX*
- E.) *Carry logika*

IOB – Programozható I/O Blokkok

IOB – programozható I/O blokkok

■ Támogatott IO szabványok

□ „Single-ended” jelek:

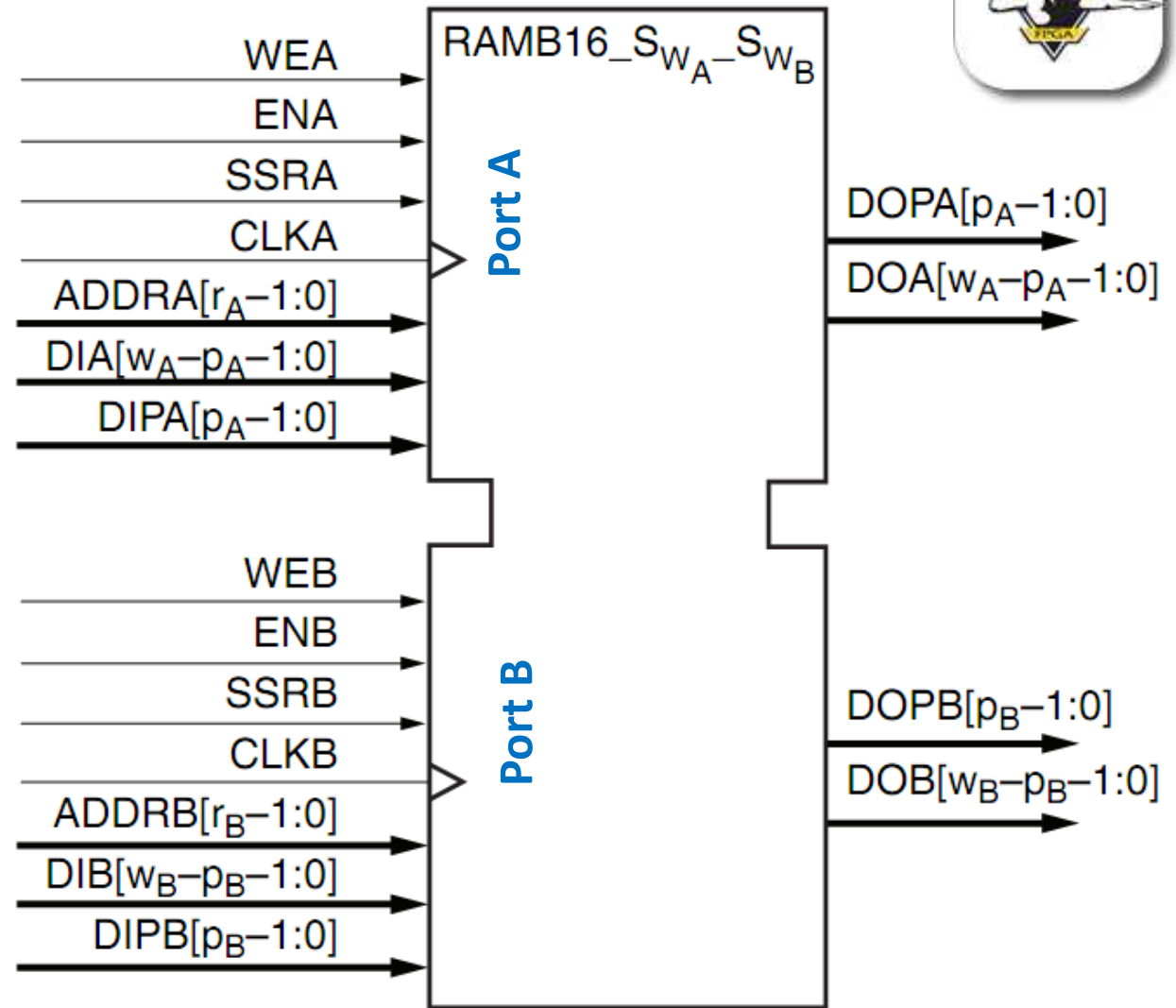
- 3.3V low-voltage TTL (LVTTTL),
- Low-voltage CMOS (LVCMOS) 3.3V, 2.5V, 1.8V, 1.5V, 1.2V
- 3V PCI @ 33 MHz / 66 MHz
- HSTL I - III @ 1.8V (memória)
- SSTL I @ 1.8V, 2.5V (memória)

□ Differenciális jelek:

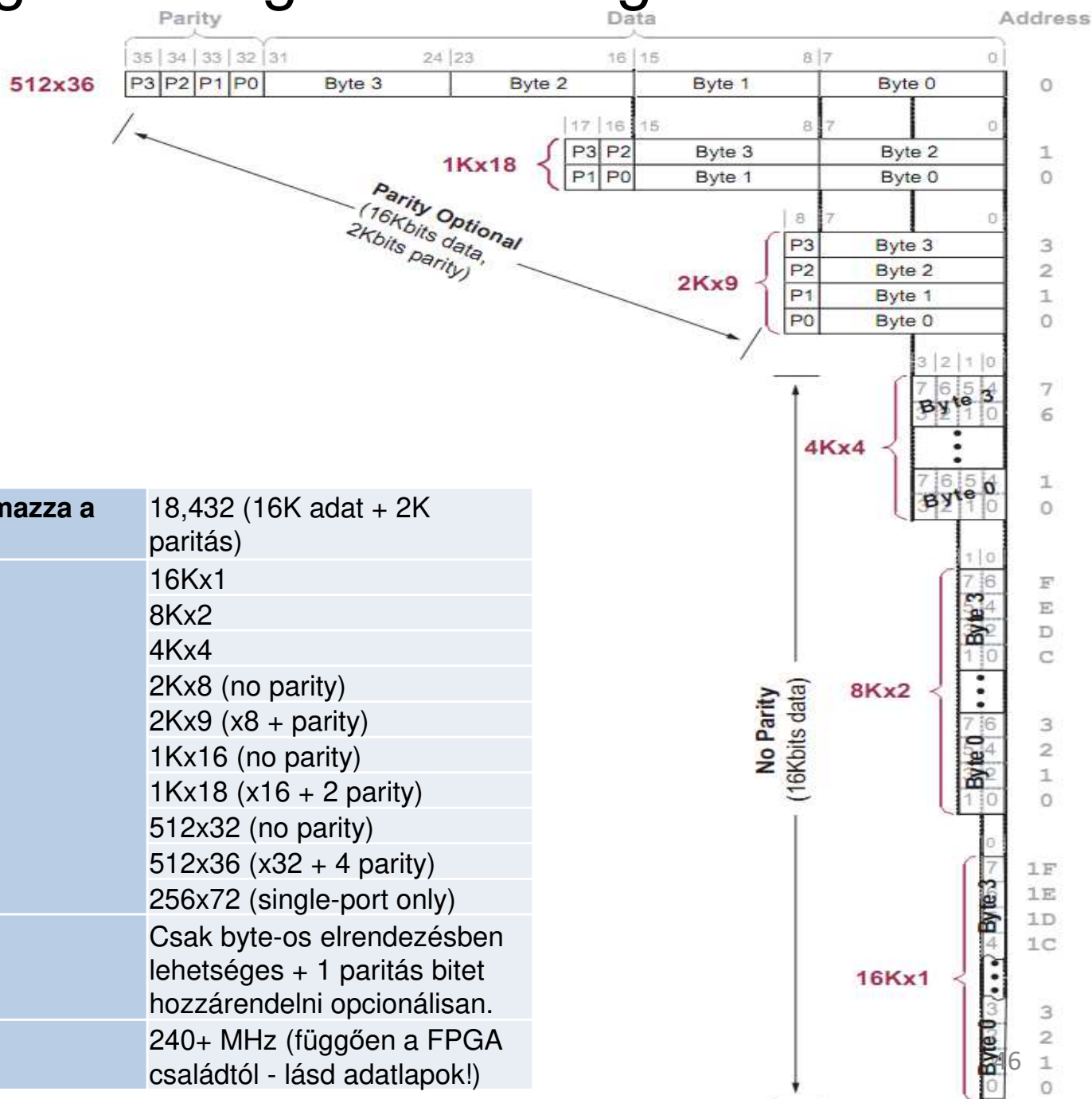
- LVDS
- Bus LVDS
- mini-LVDS
- Differential HSTL (1.8V, Types I and III)
- Differential SSTL (2.5V, 1.8V, Type I)

Blokk-RAM

- „SelectRAM” tulajdonság (konfigurálható)
  - FIFO, RAM, ROM-ként is
- Dedikált BRAM lehet:
  - Egy-portos
  - Két-portos (A,B)
    - Minkét portját (A, B) külön címezhetjük (RW)
    - Független adatbusz szélesség definiálható

BRAM tetszőleges konfigurálhatósága

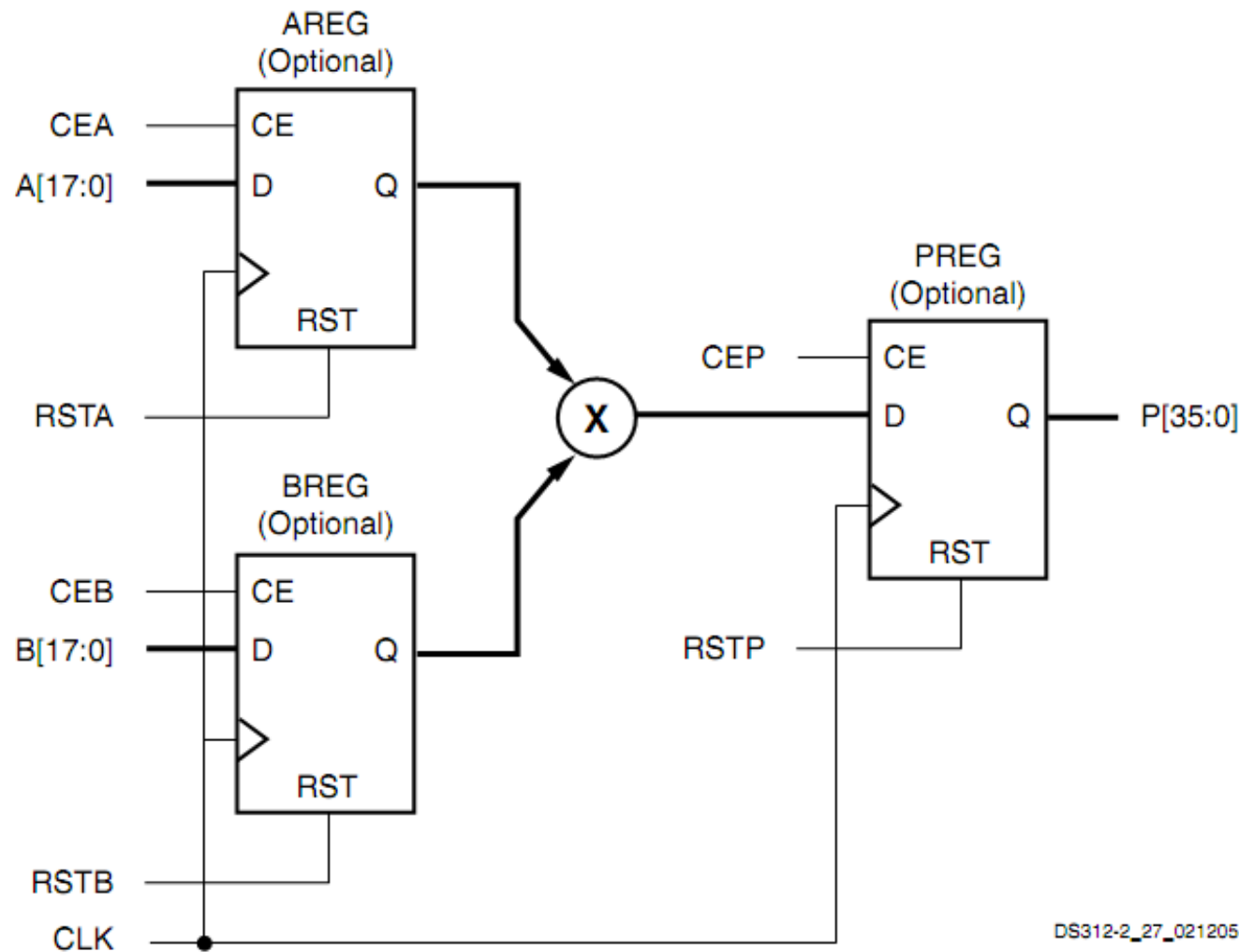

Teljes RAM kapacitás (bit), mely tartalmazza a paritásokat is	18,432 (16K adat + 2K paritás)
Memória szervezési módszerek:	16Kx1
	8Kx2
	4Kx4
	2Kx8 (no parity)
	2Kx9 (x8 + parity)
	1Kx16 (no parity)
	1Kx18 (x16 + 2 parity)
	512x32 (no parity)
	512x36 (x32 + 4 parity)
	256x72 (single-port only)
Paritás:	Csak byte-os elrendezésben lehetséges + 1 paritás bitet hozzárendelni opcionálisan.
Sebesség:	240+ MHz (függően a FPGA családtól - lásd adatlapok!)

Multiplier - Szorzó

- $P = A * B$ dedikált szorzó áramkör
  - 18x18 bites, 2-komplementes szorzást támogat
  - Opcionális szorzó-, szorzandó-, szorzat-regiszterek

DCM – Digital Clock Manager

Digitális órajel menedzser áramkör(ök)

- DCM-ek száma: 4 –
XC3S500E, 8 –
XC3S1200E

DLL: Delayed Locked Loop

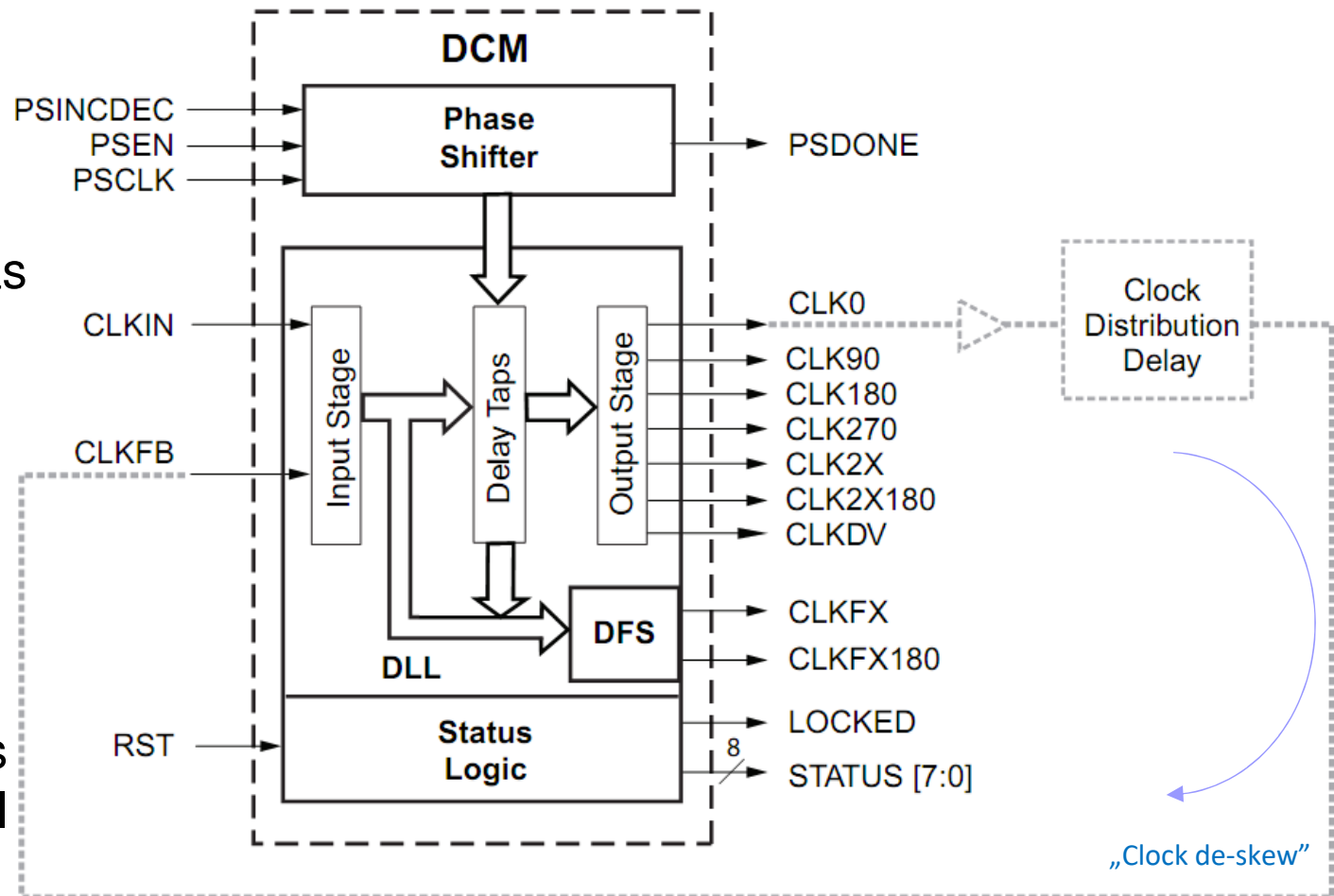
- Negyedelt fázis tolás: 0° , 90° , 180° , 270°
- Órajel szorzás (M)/ osztás (D) 1.5, 2, 2.5, 3, 4, 5, ... 16

- Tetszőleges órajel generálható

- 5 MHz – 333 MHz

DFS: Digitális Frekvencia szintézis

- Órajel duplázás / felezés
- Bemeneti, kimeneti órajel pufferelés
- Locked: DCM kimenetei a CLKIN-el fázisban vannak

PCB

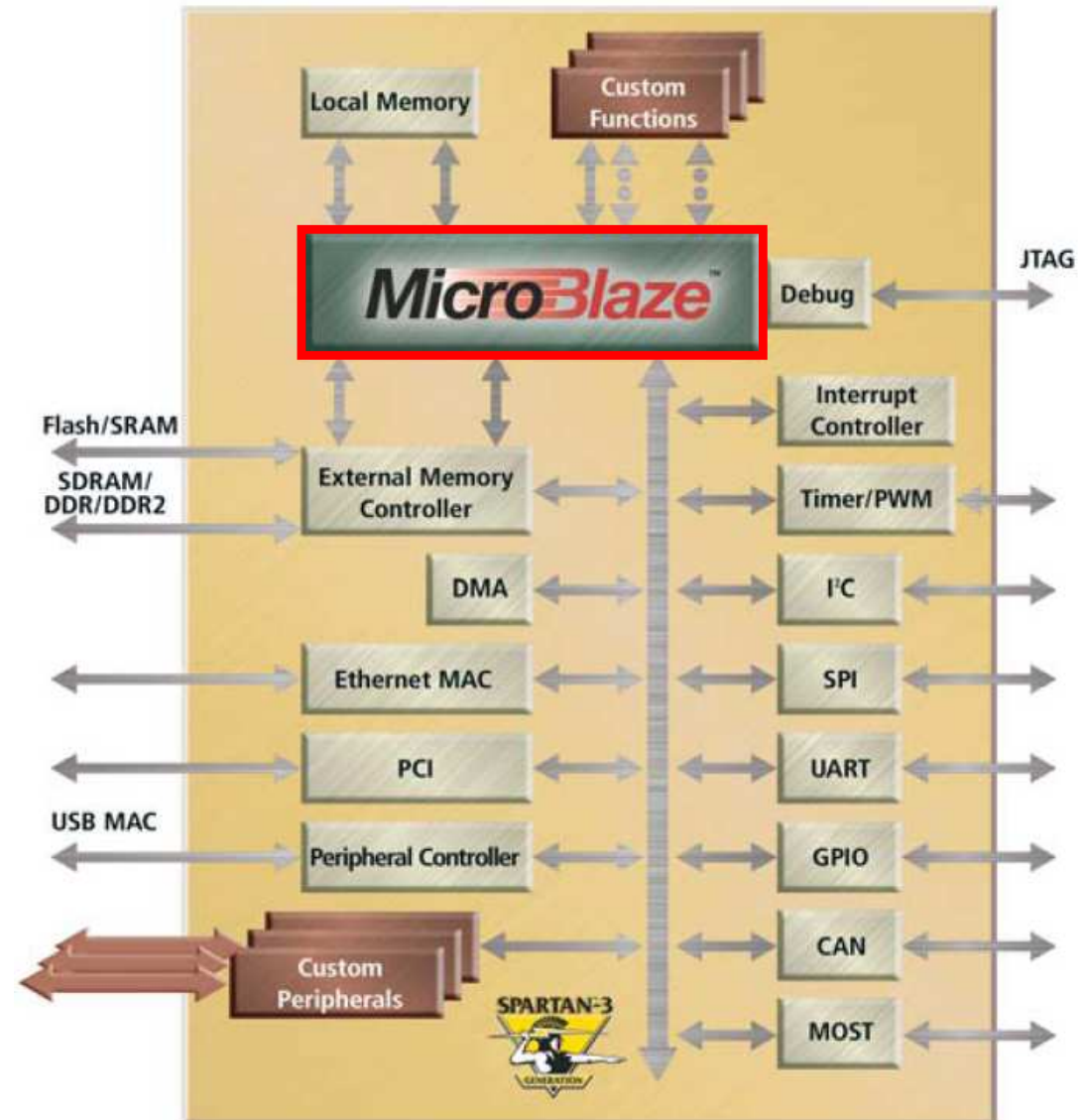
Beágyazott/Beágyazható processzorok

- „Beágyazható” (lágy) **soft-processzor** magok:
  - Xilinx *PicoBlaze*: 8-bites (VHDL, Verilog HDL forrás)
  - Xilinx *MicroBlaze*: 32-bites (XPS – EDK/SDK támogatás!)*
    - PLB, OPB (régi), AXI buszrendszerekhez is csatlakoztatható
  - 3rd Party: nem-Xilinx gyártók processzorai
    - Pl. ARM Cortex M1/M3 (licenzelt soft-core magok)
- „Beágyazott” (kemény) **hard-processzor** magok:
  - Korábban IBM *PowerPC* 405/450 processzor (dedikált): 32-bites (EDK/SDK támogatás), PLB buszrendszerhez integrálható
    - de kizárólag Virtex II Pro, Virtex-4 FX, Virtex-5/6 FXT FPGA-kon!
  - *Jelenleg: ARM Cortex-A9/A53/A72* processzor (dedikált): kétmagos, AMBA-AXI buszrendszerhez integrálható (32/64 bites)
    - Xilinx Zynq APSoC: FPGA logikához integrált ARM magok

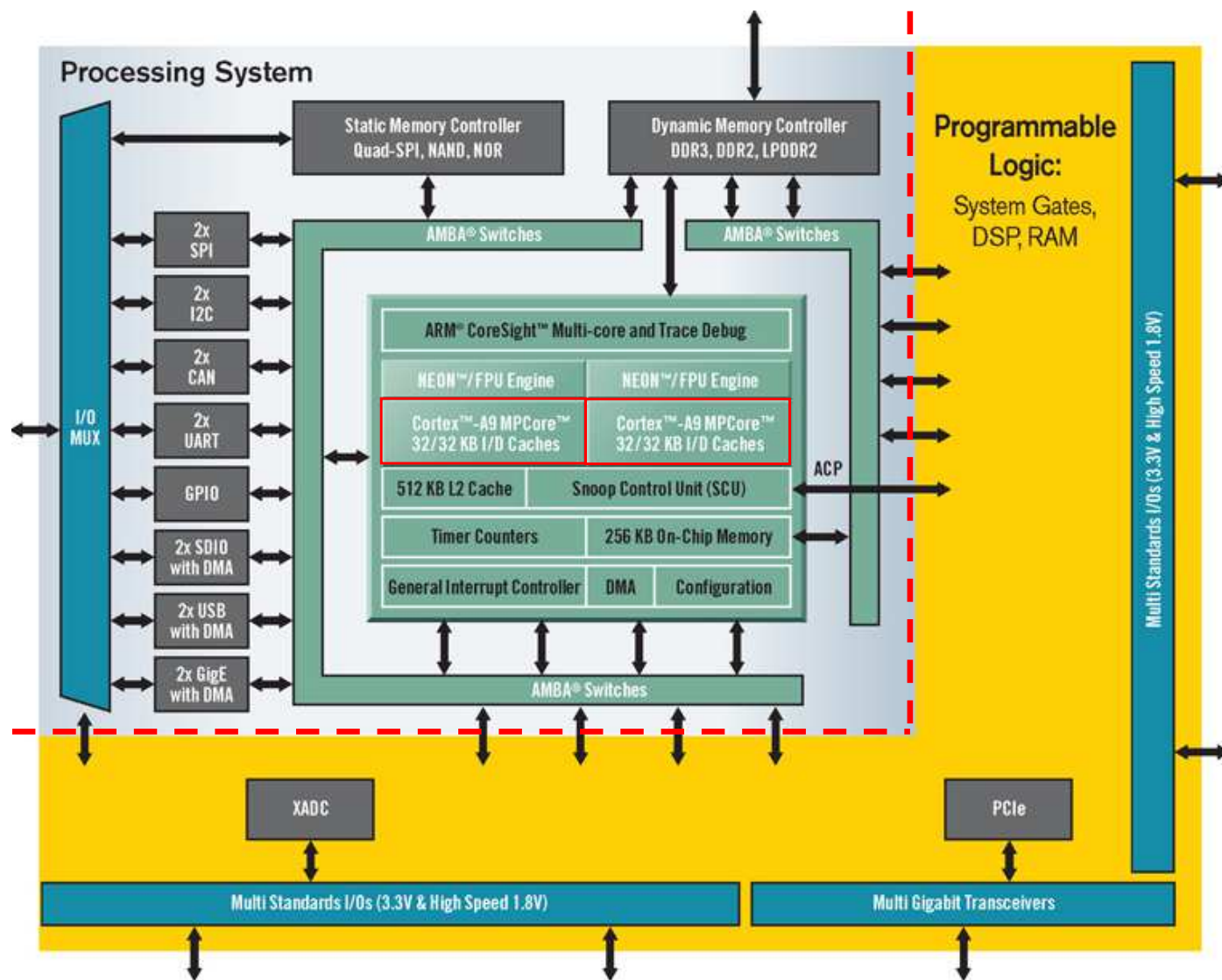
MicroBlaze magra épülő beágyazott rendszer

„Beágyazható” processzor

- **RISC** utasítás készlet architektúra
- **32-bites soft-processor core!**
- **133+ MHz** órajel (PLB busz)
- **Harvard memória-architektúra**
- Kis fogyasztás: ~ mW/MHz
- 3/5 lépcsős adatvonal pipeline
- 32 darab 32-bites Általános célú regiszter
- utasítás cache / adat cache
- Időzítési lehetőségek (timer)
- Sokféle periféria, kommunikációs interfész csatlakoztatható (IP core-ok)
- **Minden** Xilinx FPGA-n implementálható, melynek elegendő erőforrása van és a fejlesztő szoftver támogatja!

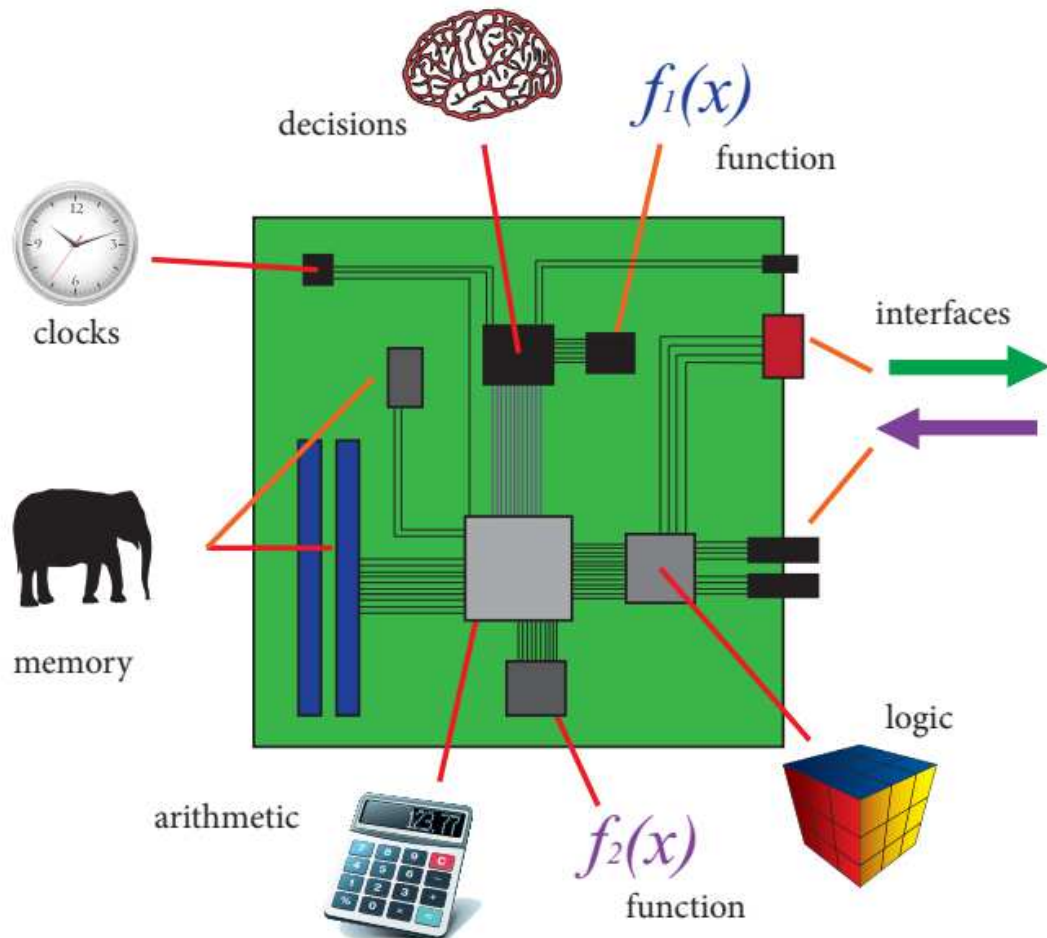
Xilinx Zynq APSoC – ARM hard-processzor

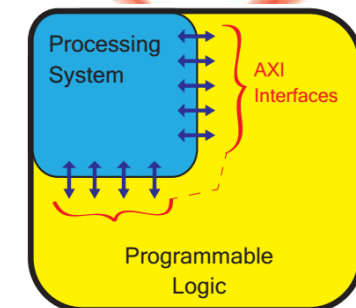
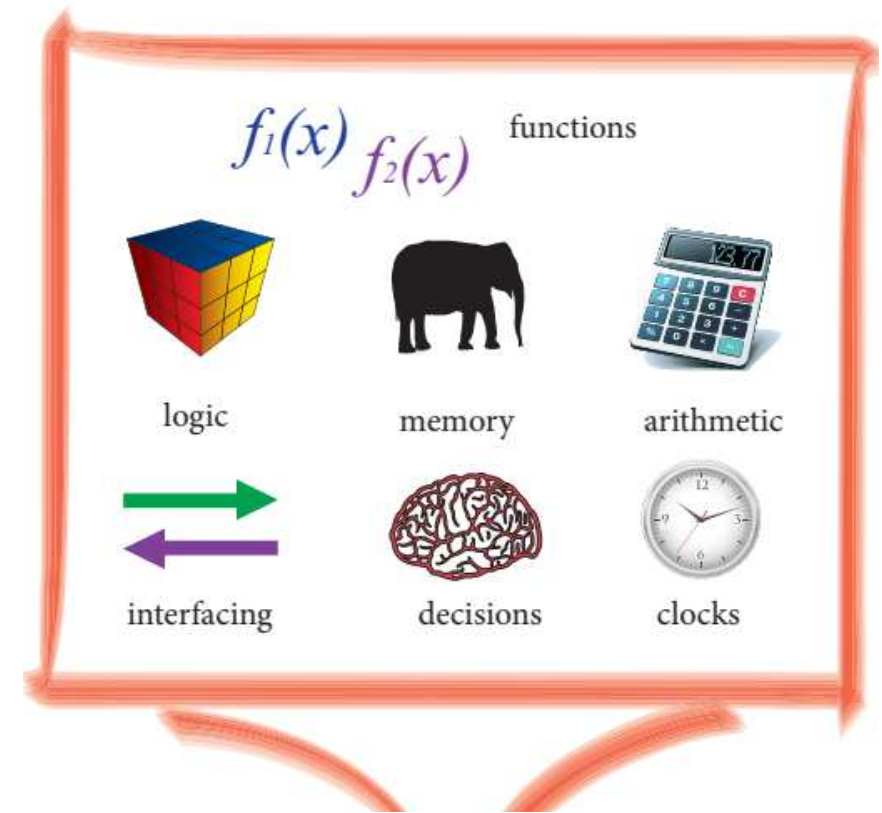
- **Dupla ARM Cortex™-A9 MPCore (800MHz)**
- **RISC, Harvard**
- Neon: 32-/ 64-bit FPU
- 32kB utasítás & 32kB adat L1 Cache
- Közös 512kB L2 Cache
- 256kB on-chip memória
- Integrált DDR3, DDR2 and LPDDR2 DDR vezérlő
- Integrált 2x QSPI, NAND Flash and NOR Flash memória vezérlő
- Perifériák: 2x USB2.0 (OTG), 2x GbE, 2x CAN2.0B 2x SD/SDIO, 2x UART, 2x SPI, 2x I2C, 4x 32b GPIO, PCI Express® Gen2 x8
- Két 12-bit 1Msps ADC
- **28nm** Programozható FPGA Logika:
- 28k - 350k Logikai cella (~ 430k to 5.2M ekvivalens kapu)
- 240KB - 2180KB Block RAM
- 80 - 900 18x25 DSP szorzó (58 - 1080 GMACS -DSP teljesítmény)

■ **FPGA → APSoC** = All Programmable System on a Chip

System-On-a-Board vs. System-On-a-Chip

VS.

**Zynq
APSoC**

Szemponatok, absztrakciós szintek, modellezés

2. TERVEZÉSI MÓDSZEREK

Tartományok – absztrakciós szintek

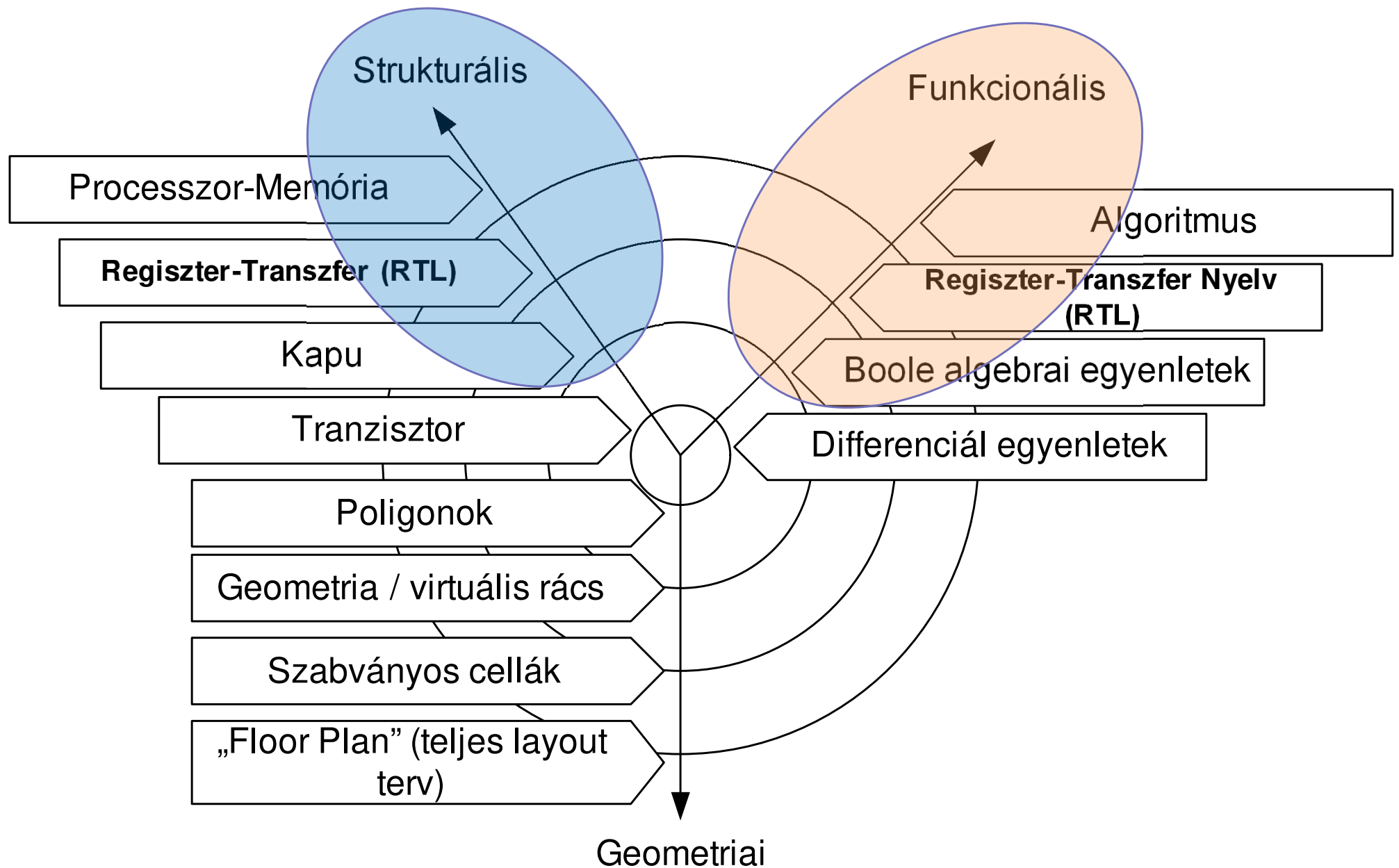
- Különböző *tervezési szempontok* (metodika) szerint dolgozhatunk, azaz a rendszer modellezését különféle **tartományokon** és azokon belül eltérő **absztrakciós szinteken** **végezhetjük**. Az ismert *Gajski és Kuhn féle Y-diagramm* szerint **3 lehetséges tervezési tartományt** különböztethetünk meg:

- ☐ *Funkcionális/viselkedési,*
- ☐ *Strukturális és*
- ☐ *Geometriai.*

(későbbiekben: a HDL leírások során, általánosan a viselkedési és a strukturális tartomány szerinti tervezést alkalmazzák)

Gajski-Kuhn „Y-diagramm”

I. Funkcionális tartomány

A rendszer **viselkedésének** leírását adjuk meg, de nem foglalkozunk annak belső részleteivel (felépítésével).

■ A funkcionális tartomány a 'leg-absztraktabb' megközelítést jelenti, mivel a teljes rendszer viselkedése megadható az **algoritmikus szinten**.

■ A következő szint a **regiszter-átviteli szint (Register-Transfer)** vagyis a *regiszter-memória-processzor* elemek közötti transzformációk megadása. Az adatot egy regiszter, vagy egy memória adott cellájának értéke, míg a transzformációkat az aritmetikai és logikai operátorok jellemezhetik. Az adat és vezérlési információ áramlása definiálható akár a regiszter transzfer szintű nyelvi leírásokkal (RT Language) is, vagy hatékonyan szemléltethetők grafikus módon az **adat-, és vezérlési- folyam gráfok segítségével (DFG, CFG)**.

■ A harmadik szint a hagyományos logikai szint, ahol egy-egy funkció megadható a **Boole-algebrai** kifejezések, igazság táblázatok segítségével.

■ Végül az utolsó szinten az áramkör működését definiáló **differenciál-egyenleteket** kell definiálni, amely a hálózat feszültségében, és áramában történő *változásokat* hivatott leírni. ⁵⁶

II. Strukturális tartomány

A **strukturális tartományban** viszont pontosan a rendszer *belső elemeinek felépítését*, és azok között lévő *összeköttetések*et vizsgáljuk.

■ A strukturális tartomány legfelső szintjén kell a fő komponenseket és összeköttetéseit definiálni, amelyet **processzor-memória kapcsolatnak** (**processor-memory switch**) is hívják.

■ A második szint itt is a **regiszter-átviteli szint**, amely egyrészt az adatútból (data path), másrészt vezérlési szakaszokból (control path, sequence), szekvenciákból áll.

■ A harmadik szint a **logikai szint**, amelyben a rendszer struktúrája, az alappapuk, és összeköttetések segítségével építhető fel.

■ A negyedik, legalacsonyabb szinten a **tranzisztorok**, mint az *áramköri rajzolatok (layout)* elemi egységeit kell tekinteni (azokból építkezni).

III. Geometriai tartomány

Végül a **geometriai tartomány** azt mutatja, ahogyan a rendszert elhelyezzük, *leképezzük* (=MAPPING) a rendelkezésre álló fizikai erőforrások felhasználásával (*felület*).

■ A legfelső hierarchia szinten, a *szilícium felületen elhelyezett*, vagy ún. „kiterített” VLSI áramkört kell tekinteni (**floor-plan**): FPGA esetén tehát magukat a *logikai cellákat* és *makrocellákat*, valamint a közöttük lévő *összeköttetések*et. (lásd FPGA felépítés)

■ A következő szintet a **szabványos alapcellák (Standard Cell)** *könyvtárai* képezhetik, amelyeket, mint *technológiai adatbázist* használhatunk fel a regiszterek, memóriák, vagy akár aritmetikai-logikai egységek megvalósításához.

■ A harmadik szinten az egyedi tervezésű integrált áramkörök (ASIC) **geometriája** egy virtuális rácson adható meg.

■ Végül az utolsó, legalacsonyabb szinten a **poligonokat** kell megrajzolni, amelyek csoportjai az áramkör egyes maszk-rétegeinek feleltethetők meg.

EDA: Electronic Design Automation

- Manapság a számítógéppel segített elektronikus tervezői, fejlesztői és szimulációs eszközök széles skálája áll a rendelkezésünkre.
- Segítségükkel egy-egy tartományon belül nem kell minden szintet külön-külön pontosan definiálni (sokszor nem is lehet), elegendő a **tervezést a legfelsőbb absztrakciós szinteken** elvégezni (*design entry*), → amelyből az alacsonyabb szintek automatikusan generálódnak (**EDA**).

PLD/ FPGA: tárgyalat ismeretkörök

1. Mik azok a.) Programozható Logikai Eszközök és az b.) FPGA-k?
  - Összeköttetések programozhatósága
2. Tervezési módszerek (Design methods)
3. **Tervezés folyamata (Design-flow)**
4. Magas-szintű szintézis (HLS – High-Level Synthesis)
5. Fejlesztő környezetek, hardver leíró nyelvek (HDL - Hardware Description Languages)

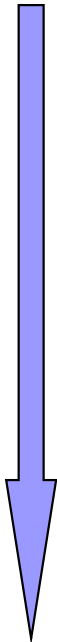

„DESIGN FLOW,, (XILINX FPGA-k esetében)

3. TERVEZÉS FOLYAMATA

Xilinx „design-flow”

- Az FPGA alapú rendszertervezés folyamatát a Xilinx fejlesztő környezetben történő egymást követő **lépéseken** keresztül demonstráljuk. A fejlesztés egyszerűsített folyamatát a következő oldalon lévő ábra szemlélteti. Lépései:

-
- ☐ Design Entry (pl. HDL forrás)
  - ☐ 1.) Szimuláció
  - ☐ 2.) Szintézis és
  - ☐ 3.) Implementáció
  - ☐ 4.) Időzítési analízis
  - ☐ 5.) Bitfolyam (konfiguráció) létrehozása

A tervezés fontosabb lépései (I.):

■ 1.) Moduláris, vagy komponens alapú (hierarchikus) rendszertervezés

- Lentről-felfelé (bottom-up), vagy fentről-lefelé (top-down) irányú tervezési metodika alkalmazása
- HDL leírások, kapcsolási rajzok, vagy állapot diagramok megadása a tervezés kezdeti fázisában (=design entry), illetve
- felhasználói-tervezési megkötések, kényszerfeltételek (user constraints - *ucf*) rögzítése (lásd később a szintézis és implementáció során),

■ 2.) Szimuláció: párhuzamosan a tervezés egyes szintjein, illetve a legfelsőbb hierarchia szinten HDL tesztkörnyezet, tesztágy vagy tesztpad (testbench) összeállítása = szimulációs modell

- RTL / viselkedési szimuláció tesztvektorokkal, amely még PC-n történik

A tervezés fontosabb lépései (II.):

■ 3.) Szintézis és implementáció!:

- **Szintézis:** „logikai szintézis” során a HDL leírás általános kapu-szintű komponensekké transzformálódik (pl. logikai kapuk, FFs)

- **Implementáció** 3 fő lépésből áll: **TRANSLATE (Compiler)** → **MAP (Fit)** → **PAR (Placer & Router / Assembler)** lépéseinek sorozata. Ezeket a kifejezéseket a Xilinx FPGA rendszer-fejlesztési folyamatán kívül is hasonlóan nevezik. Ha az implementáció bármely adott lépésében hiba történt, akkor az implementáció további lépései már végre sem hajtódnak. Az adott lépésben meglévő hibát először ki kell javítani – ezt az ISE üzenet ablakában megjelenített információk alapján láthatjuk - és csak utána tudjuk a további implementációs lépéseket végrehajtani.

A tervezés fontosabb lépései (III.):

Implementációs fázisok (részletezve):

- **TRANSLATE:** több, esetleg eltérő hardver leíró nyelven megírt tervezői file összerendelése (merge) egyetlen *netlist*-fájlba (*EDIF*). A netlista fájl tartalmazza a komponensek és összeköttetések szabványos szöveges leírását.
- **MAP:** az elkészült „*logikai*” tervnek egy adott technológia szerinti „*leképezése*” (*technology mapping*), amelyet az előző lépésben kapott EDIF netlistából a kapukból CLB-eket, ill. IOB-akat képez le
- **PAR:** végleges „*fizikai*” áramköri tervet hoz létre periféria kényszerfeltételeitől függően (.PCF – peripheral constraint file), amely fázisban a komponenseket az **fizikailag** az FPGA-n meglévő és azonosítható cellákon **helyezi el** (pl. XnYm). Az elhelyezett fizikai komponenseket végül a „*routing*” eljárás összehuzalozza, az egyes tervezési megkötéseket, kényszer-feltételeket figyelembe véve (.PCF). Kimenetén egy .NCD fájl jön létre.

A tervezés fontosabb lépései (IV.):

- **4.) Statikus időzíítési analízis:** időzíítési paraméterek (timing parameters) meghatározása (max. órajel frekvencia, kapuk megszólalási idejének, vezetékek jelterjedési késleltetések hatásának vizsgálata stb.)
- **5.) Bit-folyam (bit-stream),** mint *konfigurációs* fájl generálása (.BIT) és letöltése FPGA-ra (CLB-k, programozható összeköttetések beállítása, konfigurálása minden egyes inicializációs fázis után szükséges, köszönhetően annak, hogy a Xilinx FPGA-kat alapvetően az SRAM alapú technológia jellemzi).

HLS – HIGH LEVEL SYNTHESIS

4. MAGAS-SZINTŰ SZINTÉZIS

HLS elméleti háttere

- ***Turing-Church tézis:*** HW – SW ekvivalencia.

- a μ -rekurzív függvények (utasítások),
  - környezet független nyelvtan (algoritmikus modell, pl. CFG), ill.
  - TM – Turing Machine (HW)
- egymásba ekvivalens módon transzformálhatóak.

- **Tervezés:** a valós rendszerek felépítéséhez különböző modellek szükségesek. Egy valós modellt implementálhatunk a számítógéppel segített (CAD tool) tervező rendszerrel: a struktúráját felépítjük, ill. viselkedését (behaviour) is tudjuk szimulálni.

- **Folyamatok:**

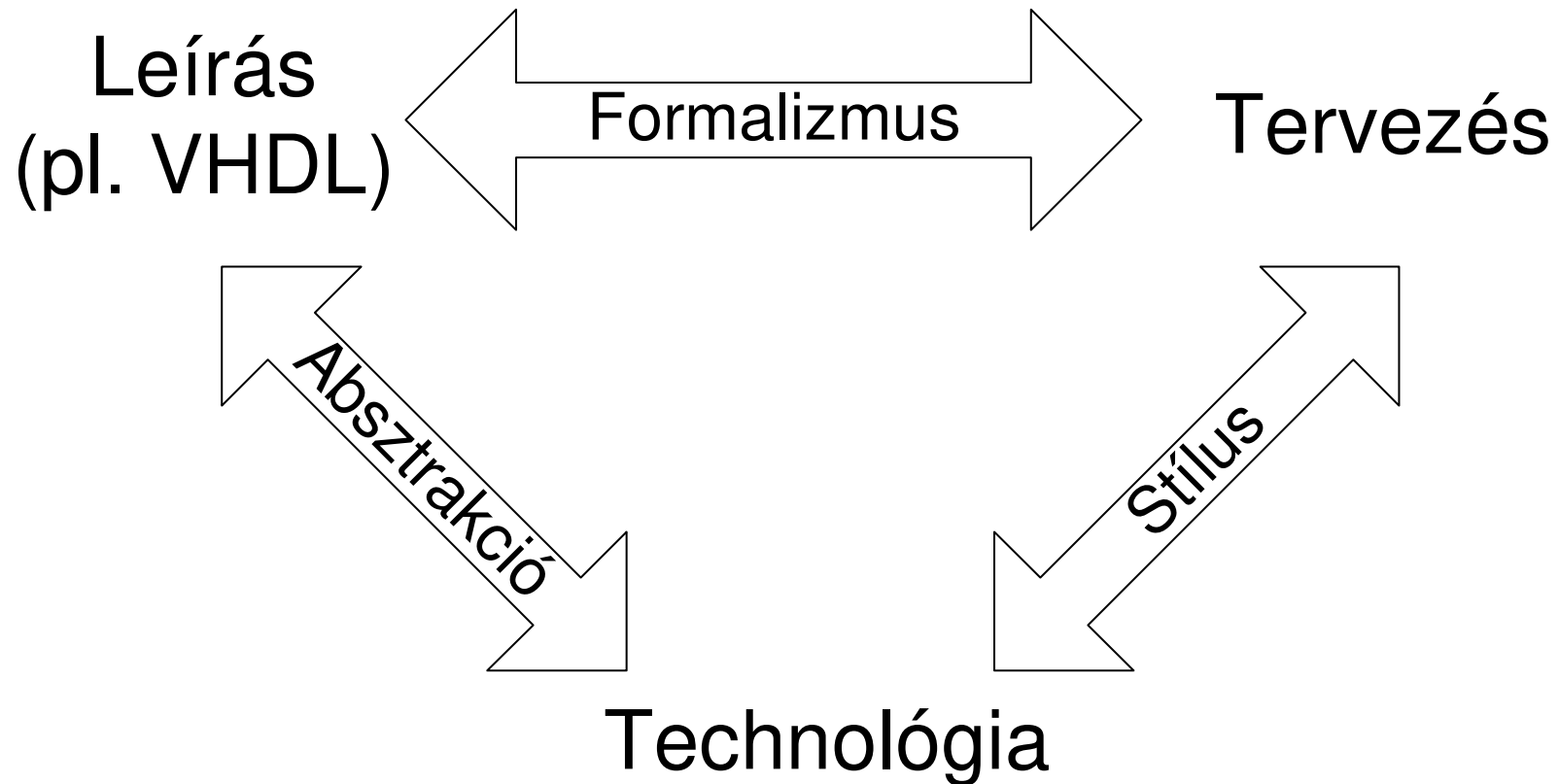
- Tervezés (CAD): információ-feldolgozó folyamat: Δ
- Gyártás (CAM): π
- Tesztelés v. Verifikáció (CAE) : τ

HLS célja

- tervezés *automatizálásának* vizsgálata kombináció és, szinkron digitális hálózatok esetén, méghozzá a logikai (Boole-algebrai) szint feletti / magasabb hierarchia szinten definiált gyakorlati környezetben
  - Rendszer megvalósítása gyorsan, akár komplex rendszerek szintézisére is (elfogadható időben): „rapid prototyping, time-to-market” fogalmak
  - Bemenete magas szintű hardver leíró nyelv (hagyományos HDL, pl. VHDL, vagy Verilog), amelynek segítségével a rendelkezésre álló adatbázisok (DB – tervezői alap-építőelem könyvtárak) alapján digitális áramköröket építhetünk pl. újrakonfigurálható PLD, FPGA eszközökön.
-
- „**Magas szintű szintézis**” – fő lépései a fókuszban:
    - Tervezés-Ütemezés (SCHEDULING)
    - Erőforrás foglalás / feladat felosztás - (ALLOCATION)
    - Kötött algoritmusok (BINDING) - megkötések

Absztrakció – Formalizmus – Stílus

■ Erős korreláció

1. Stílus

- Komplex feladat $\Rightarrow$ egyszerűbb, kezelhető részfeladatokra bontása
  - Szisztematikus
  - Érthető módszerek kellenek

Pl: programozási stílusok (Top-down, Strukturált modellek, stb.)
- Jó stílus kialakításának szabályai:
  - „**Top-down**”/ „**Bottom-up**” módszerek szerinti tervezés
  - Csak kiforrott, biztos technikákat szabad alkalmazni
  - Fontos a dokumentálás (specifikáció)!

Stílushoz soroljuk a tervezés menetét (design-flow)

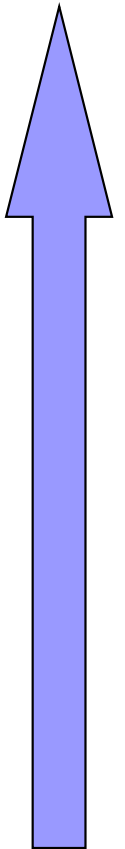

2. Absztrakció

- Digitális tervezés „elvi-fogalmi” szintje
  - Kezdeti absztrakció a tervezés során meghatározó, kritikus pont!
    - i. koncepcionális modell (elvi elgondolás) vs.
    - ii. megvalósítható, realizálható modell (HW)
  - Magas-szintű **absztrakció** $\Rightarrow$ elvi modell szintenkénti finomítása, és felépítése

Absztrakciós szintek

- Rendszer szint (legfelsőbb szint)
- Algoritmikus szint
- Funkcionális szint (pl. multiplexer, dekóder, ALU stb.) – **RTL szint** (VHDL, Verilog stb.)
- Logikai szint (kapuk – Boole algebra)
- Fizikai áramkör: tranzisztor szint (legalsó szint)
  - erősen gyártás-technológia függő – (pl. CMOS-VLSI technology)

3. Formalizmus

- A rendszer *viselkedésének* leírására szolgál
  - Szisztematikus szabályok, és eljárások
  - Minden absztrakciós szinten fontos a használatuk
    - PI: alapvető formalizmus a Boole-algebra (bináris logika elmélete) – de csak alsóbb absztrakciós szinteken használható

- (felsőbb-, rendszer-szint)   (alsóbb-, áramköri szint)
Absztrakció $\Leftrightarrow$ Boole algebra

(konkretizálás)

Nyelvi eszközök

5. HARDVER LEÍRÓ NYELVEK ÉS SW FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

CFG-DFG gráf reprezentációk

FPGA-k lehetséges „programozási nyelvei”:

■ I.) Hagyományos HDL nyelvek:

- ☐ VHDL,
- ☐ Verilog/SystemVerilog

■ II.) C-alapú nyelvek ($C \rightarrow$ FPGA szintézis):

- ☐ a.) Xilinx Vivado HLS (*C/C++, System C, OpenCV*)
- ☐ b.) Intel SDK (OpenCL, HLS)
- ☐ c.) Impulse-C, Catapult-C, Handel-C, System-C, Mitrion-C, stb. (még ~10 további)

■ III) Modell alapú nyelvek:

- ☐ a.) MATLAB Simulink,
- ☐ b.) NI LabVIEW (FPGA Module)

Hagyományos HDL nyelvek célja I.

- Hardver modellezés
- A nyelv elemkészlet jelentős része
  - csak a hardver funkciók modellezésére ill. PC-n történő szimulációra használható, ill.
- A nyelv elemkészlet bővebb tartománya
  - Szintézisre és implementációra is használható (FPGA-n futtatható), azonban
  - Szintetizálható részalmaz szintézis eszköz (synthesizer, pl XST) függő
- Kapusintű modulokból építkező, kapcsolási rajzon alapuló tervezési módszerek leváltása
- RTL (register transfer level) szintű leírás: VHDL, Verilog
- Automatikus hardver szintézis a leírásból
- Tervezői hatékonyság növelése

HDL nyelvek II.

- Alapvetően **moduláris** és egyben **hierarchikus** felépítésű tervezést tesz lehetővé
- HDL modul = entitás
  - Be-, kimenetek, illetve kétirányú port-ok definiálása
  - Be-, kimenetek közötti logikai kapcsolatok és időzítések definiálása
- **NEM szoftver!!**
- Alapvetően **időben párhuzamos, konkurens** működést ír le (gondoljunk az FPGA nagyszámú, párhuzamosan elérhető blokkjainak felépítésére)
  - Ha külön definiáljuk (process, always), akkor fogja csak szekvenciálisan végrehajtani az utasításokat!

FPGA-k, HDL nyelvek gyengeségei

- HDL nyelveken történő fejlesztés a hagyományos szoftver fejlesztéshez viszonyítva továbbra is időigényes
- Sok SW fejlesztő rendelkezik C/C++ ismerettel, azonban kevesen HDL tapasztalattal, amely a terjedésének egyik fő korlátja.

Éppen ezért születtek meg napjainkra a *magas-szintű C szintaktikát követő nyelvek, valamint a Modell-alapú nyelvek*

- + Gyorsabb prototípus fejlesztés, szimuláció/verifikáció
- + HW(FW) / SW együttes tervezés, szimuláció és verifikáció

Tradicionalis HDL nyelvek

Szabványos HDL (Hardware Description Language)

VHDL

- 1983-85: IBM, Texas Instruments
- 1987: IEEE szabvány (IEEE 1076-1987)
- 1994: VHDL-1993
- ...

Verilog

- 1984: Gateway Design Automation Inc.
- 1995: IEEE szabvány (IEEE 1364)
- 2001: Verilog-2001
- ...

I. a.) VHDL hardver leíró nyelv

- **VHDL = VHSIC HDL** (Very High Speed Integrated Circuit Hardware Description Language) nevű nyelv a DARPA program keretében a 80-as évek közepén alakult ki, melyet azóta nemzetközi szabványnak is elfogadtak (IEEE-1076 1987ben).
  - Nagyon-nagy sebességű Integrált Áramkörök - Hardver Leíró Nyelve,
  - A VHDL szintaxisa az ADA programnyelven alapul: erősen típusos, jól strukturált, objektum-orientált magas-szintű „programnyelv”,
  - elsődleges célja volt: a magasabb absztrakciós szinteken az ember számára is áttekinthetővé tenni egy hardver dokumentációját,
  - biztosítja az egyes rétegnek megfelelően egy szabványos „nyelven” a hardver leírását,
  - az alsó szinteken lehetővé teszi a tervek átadását a gyártás CAD/CAM rendszereinek,
  - biztosítja a hardver szimulációs ellenőrzését (verifikációt).

VHDL

- A VHDL nyelvű hardver leírás leginkább egy emberi nyelvhez közel álló, magas szintű programnyelvhez hasonlítható. A VHDL hardver leíró nyelv három alapegysége
  - *architektúra* (architecture): hw egység funkciója (viselkedése) és szerkezete
  - *egyed* (entity): hw egységek közötti kommunikációs interfész (protokoll)
  - *konfiguráció* (configuration): architektúrák és interfészek egymáshoz rendelése

```
ENTITY or_gate IS
    PORT (a, b: IN bit; y: OUT bit)
END or_gate
ARCHITECTURE viselkedes OF or_gate IS
BEGIN
    y <= a OR b
END viselkedes
CONFIGURATION or2_konfig OF or_gate IS
    FOR viselkedes
    END FOR
END or2_konfig
```

CFG: Control Flow Graph

- Irányított gráf, $CFG=(\mathbf{N},\mathbf{P})$ Vezérlés-folyam gráf
- Csúcsok halmaza ($\mathbf{N}$):
  - hozzárendelés,
  - összeadás,
  - logikai műveletek, stb.
- Élek halmaza ($\mathbf{P}$):
  - Precedencia relációk,
  - egymást követő utasítások
- Összefüggő gráf (nem aciklikus!)
- Sorozat, szekvencia: egy él $(n1,n2)\in P$ azt jelenti, hogy $n2$ következik $n1$ végrehajtása után
- Feltételes végrehajtás (branch=if): egy művelet után egy másik művelet, ha a feltétel teljesül.
  - A feltétel Boolean kifejezés, melynek értéke '1', akkor végrehajtódik, különben '0'.
- Iteráció (loop): Ciklusok, amelyek a folyamat iteratív viselkedését jelzik

DFG: Data Flow Graph

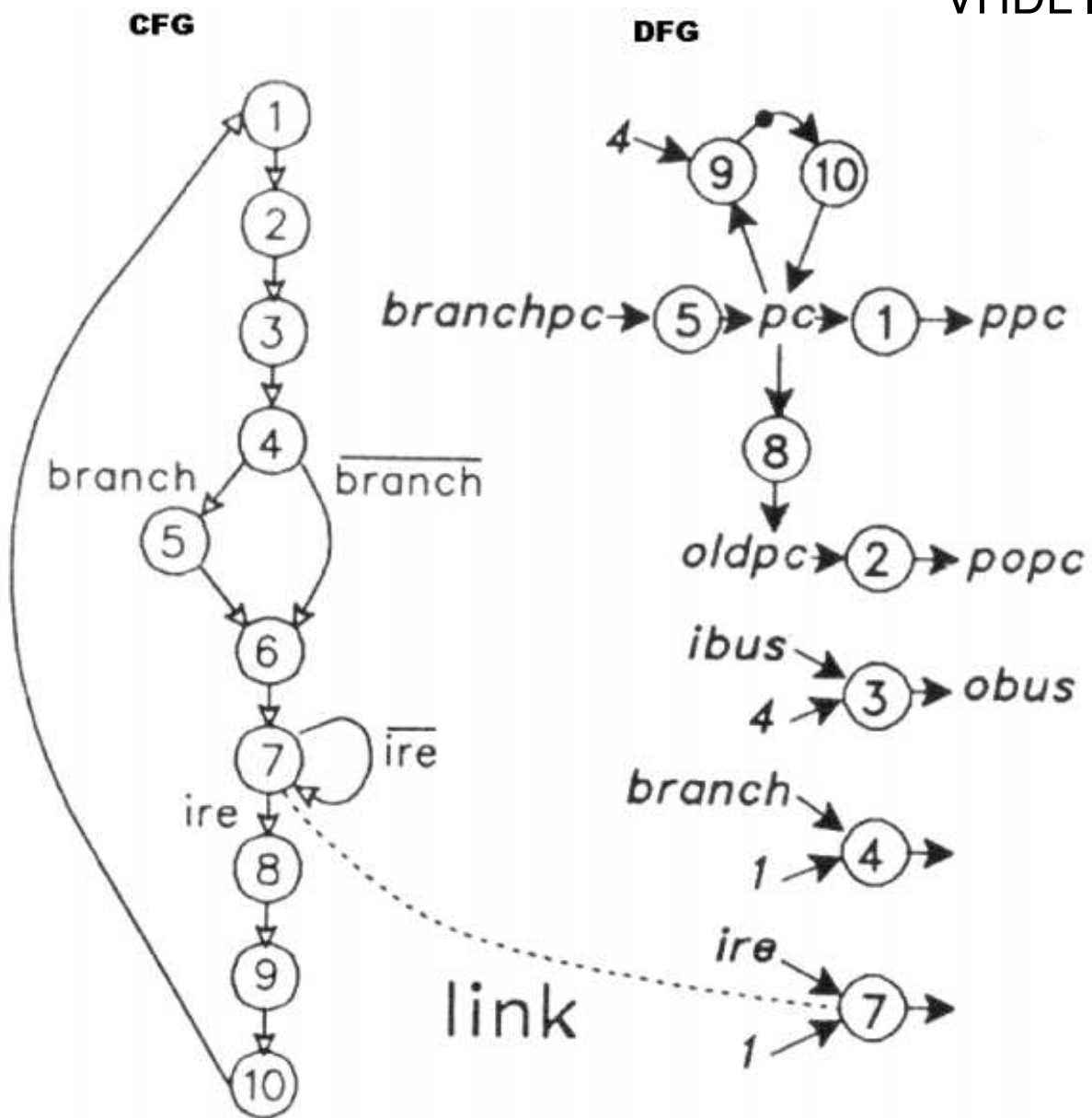
- Irányított gráf, $DFG=(N \cup V, D)$ Adat-folyam gráf
- Csúcsok halmaza:
  - **N: utasítások**
  - **V: változók**
- Élek halmaza (D):
  - Adatkapcsolatok
- Fontos: nem feltétlenül összefüggő gráf, azaz a DFG-nél az egyes műveletek lehetnek ábrázolva úgy is, hogy nincs közöttük kapcsolódási pont (nem húzódik él), tehát részekre lehet bontani

Példa

Csak az
hozzárendelési utasítások
megszámozása (begin-end részen)

Process-en belüli részek sorrendben
(egymás után hajtódnak végre)

VHDL leírás:


```

Entity prefetch is
    Port ( branchpc, ibus in bit32;
           branch, ire: in bit;
           ppc, popc, obus: out bit32);
end prefetch;

architecture behavior of prefetch is
begin
    process
    variable pc, oldpc: bit32:=0;
    begin
        ppc <= pc;           --1
        popc <= oldpc;       --2
        obus <= ibus + 4;     --3
        if (branch = '1') then --4
            pc:= branchpc;    --5
        end if;              --6
        wait until (ire='1'); --7
        oldpc:=pc;           --8
        pc:=pc+4;             --9, 10
    end process;
end behavior;

```

Példa 2): VHDL -> CFG, DFG

architecture behavioral of MODULE is

begin

    p1: process(a, b, cin)

        variable vsum : std_logic_vector(3 downto 0);

        variable carry : std_logic;

        begin

            carry := cin;

            for i in 0 to 3 loop

vsum(i) := (a(i) xor b(i)) xor carry;

carry := (a(i) and b(i)) or (carry and (a(i) or b(i)));

            end loop;

sum <= vsum;

cout <= carry;

        end process p1;

end behavioral;

Csak az
Utasítások
megszámozása!

--1

--2

--3

--4

--5

--6

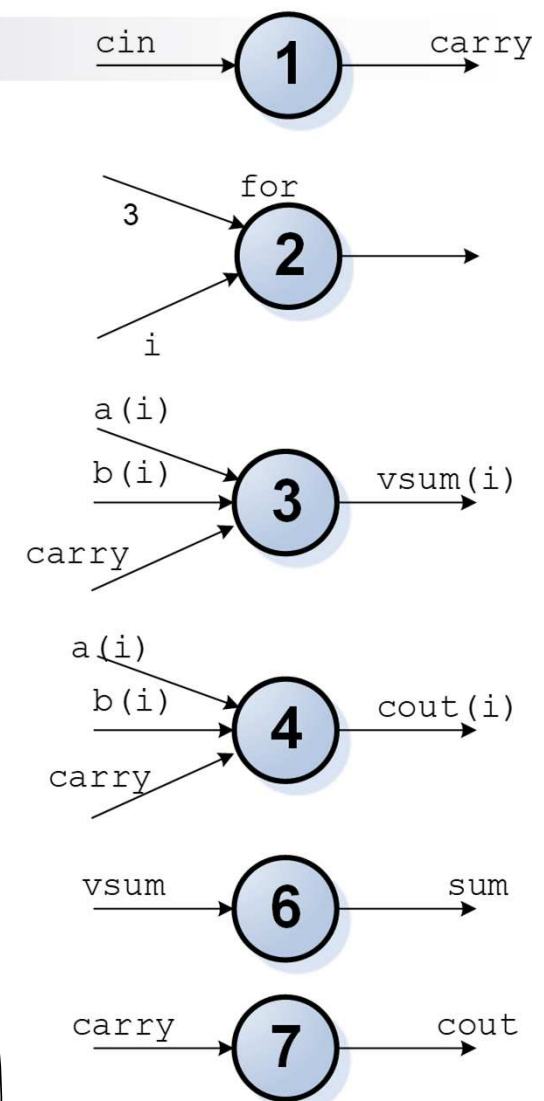
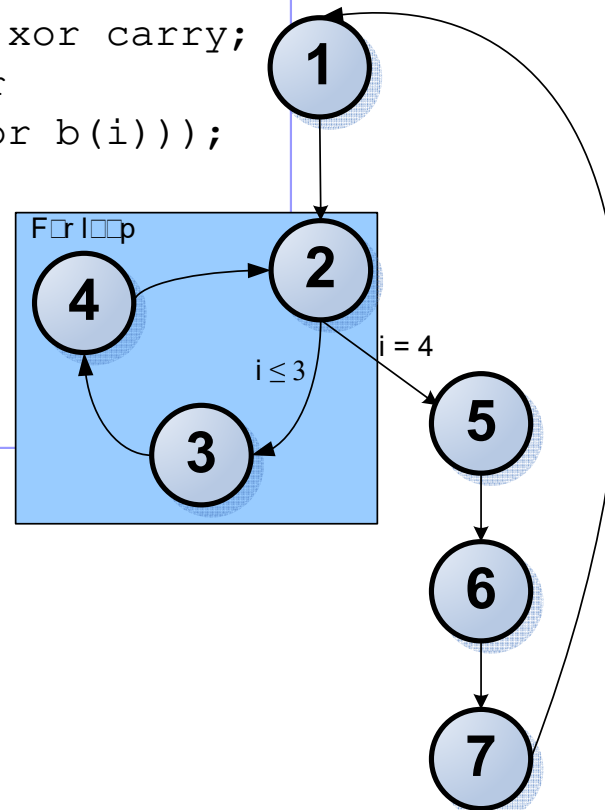
--7

Megj. Ez egy 4-bites RCA (4 Full Adder sorba kapcsolását 0..3-ig) valósítja meg!

VHDL CFG, DFG

```

p1: process(a, b, cin)
  variable vsum : std_logic_vector(3 downto 0);
  variable carry : std_logic;
begin
  --1    carry := cin;
  --2    for i in 0 to 3 loop
  --3      vsum(i) := (a(i) xor b(i)) xor carry;
  --4      carry := (a(i) and b(i)) or
  --          (carry and (a(i) or b(i)));
  --5    end loop;
  --6    sum <= vsum;
  --7    cout <= carry;
end process p1;
  
```


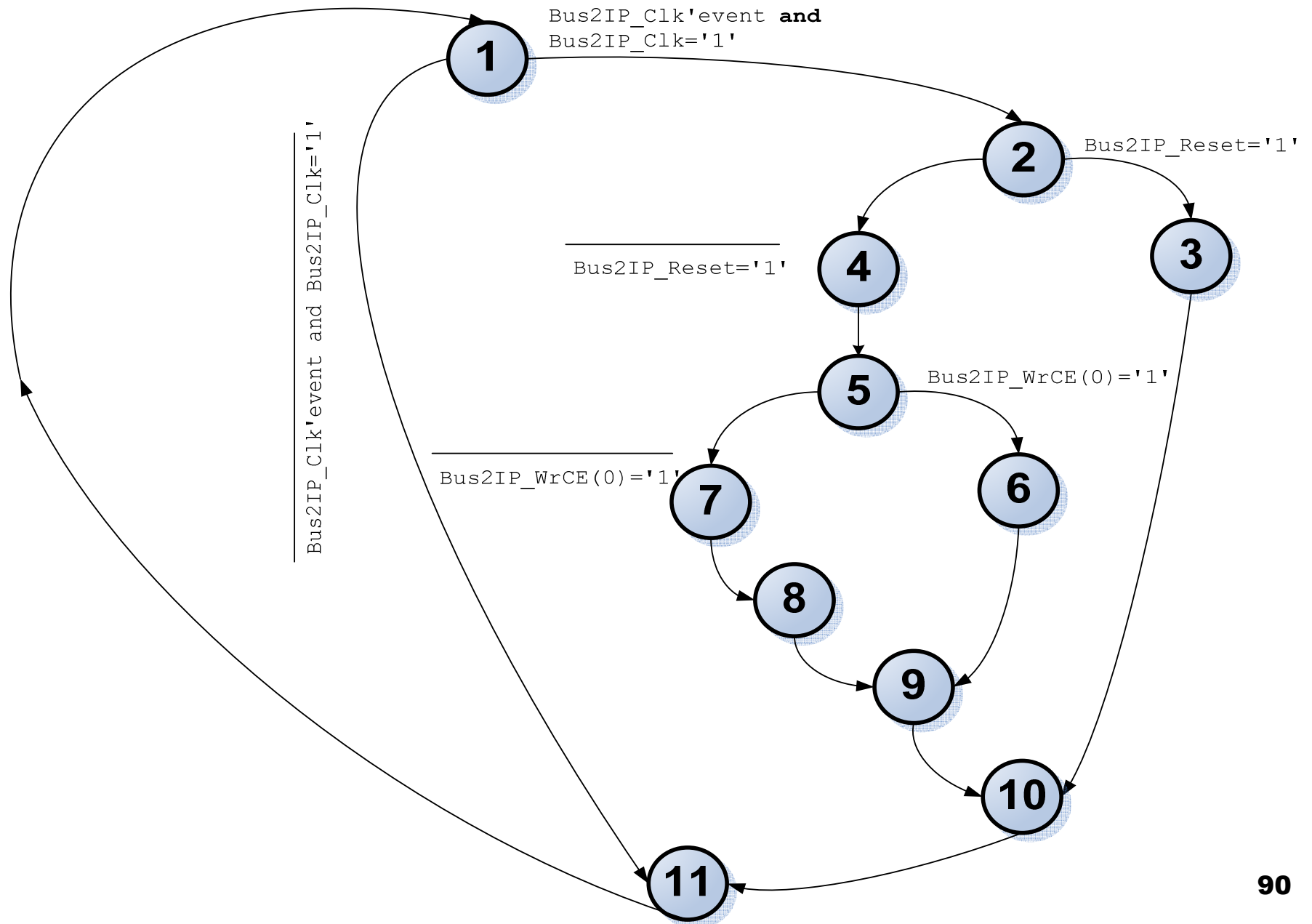
Példa 3): VHDL -> CFG

```
-- behavioral implementation of the LED_proc
architecture behavioral of LED is
begin
  LED_PROC: process (Bus2IP_Clk) is
  begin
    if Bus2IP_Clk'event and Bus2IP_Clk='1' then
      if Bus2IP_Reset='1' then
        LED_i<="0000";
      else
        if Bus2IP_WrCE(0)='1' then
          LED_i<=Bus2IP_Data(0 to 3);
        else
          LED_i<=LED_i;
        end if;
      end if;
    end if;
  end process LED_PROC;
end behavioral;
```

Csak az
Utasítások
megszámozása!

--1
--2
--3
--4
--5
--6
--7
--8
--9
--10
--11

VHDL CFG

Intel vs. Xilinx fejlesztő környezetek

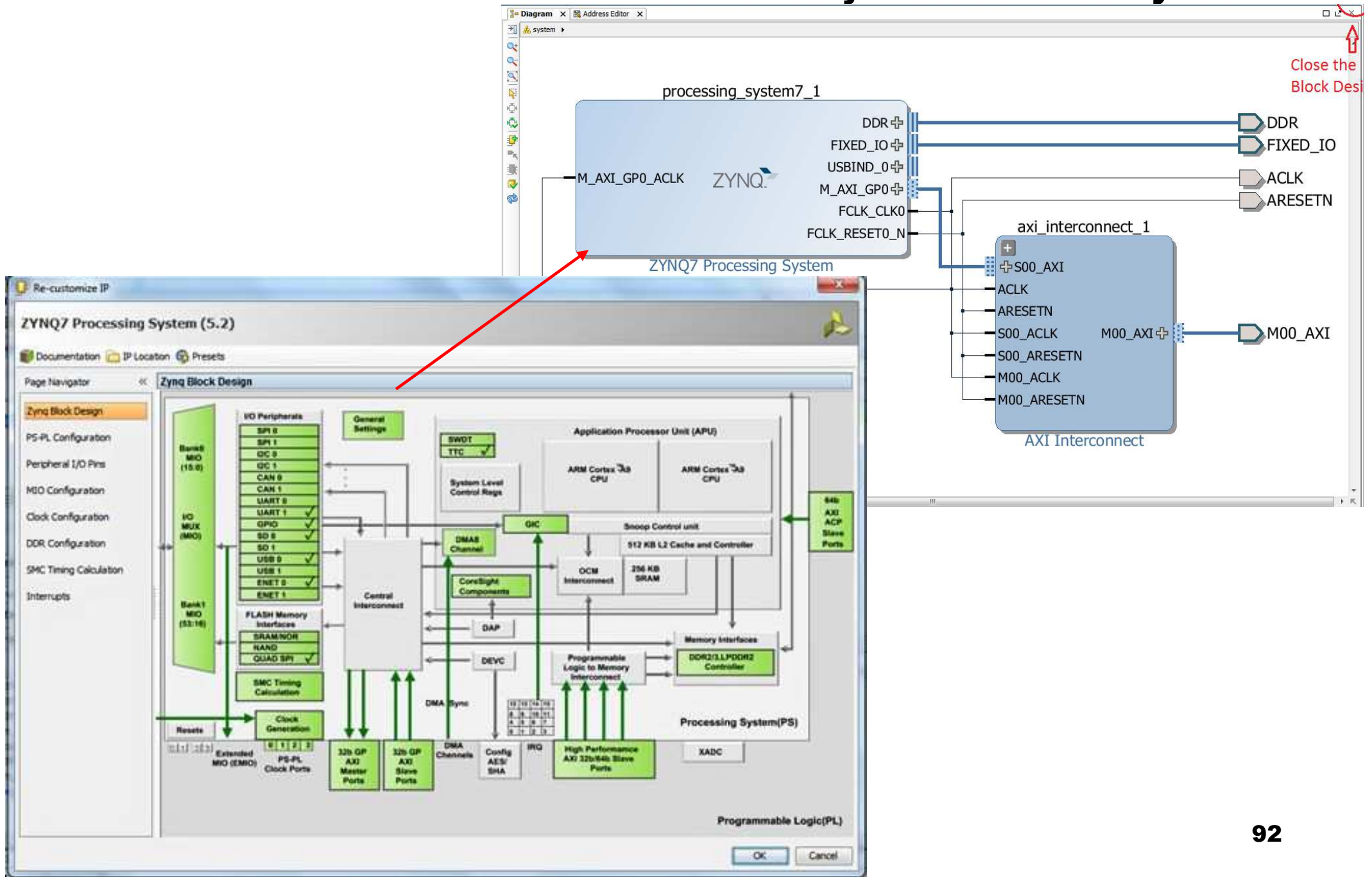
■ Intel/Altera

- Quartus Prime: integrált fejlesztő környezet (HW/FW fejlesztés) *HDL*-ből
  - Qsys: modularizált, hierarchikus beágyazott rendszer fejlesztés
  - EDS: beágyazott SW fejlesztés (Eclipse)
  - NiosII EDS: soft core, EDS-SOC: ARM hard-core
- Intel SDK OpenCL (2013)
- Modelsim: professzionális HDL szimulációs környezet

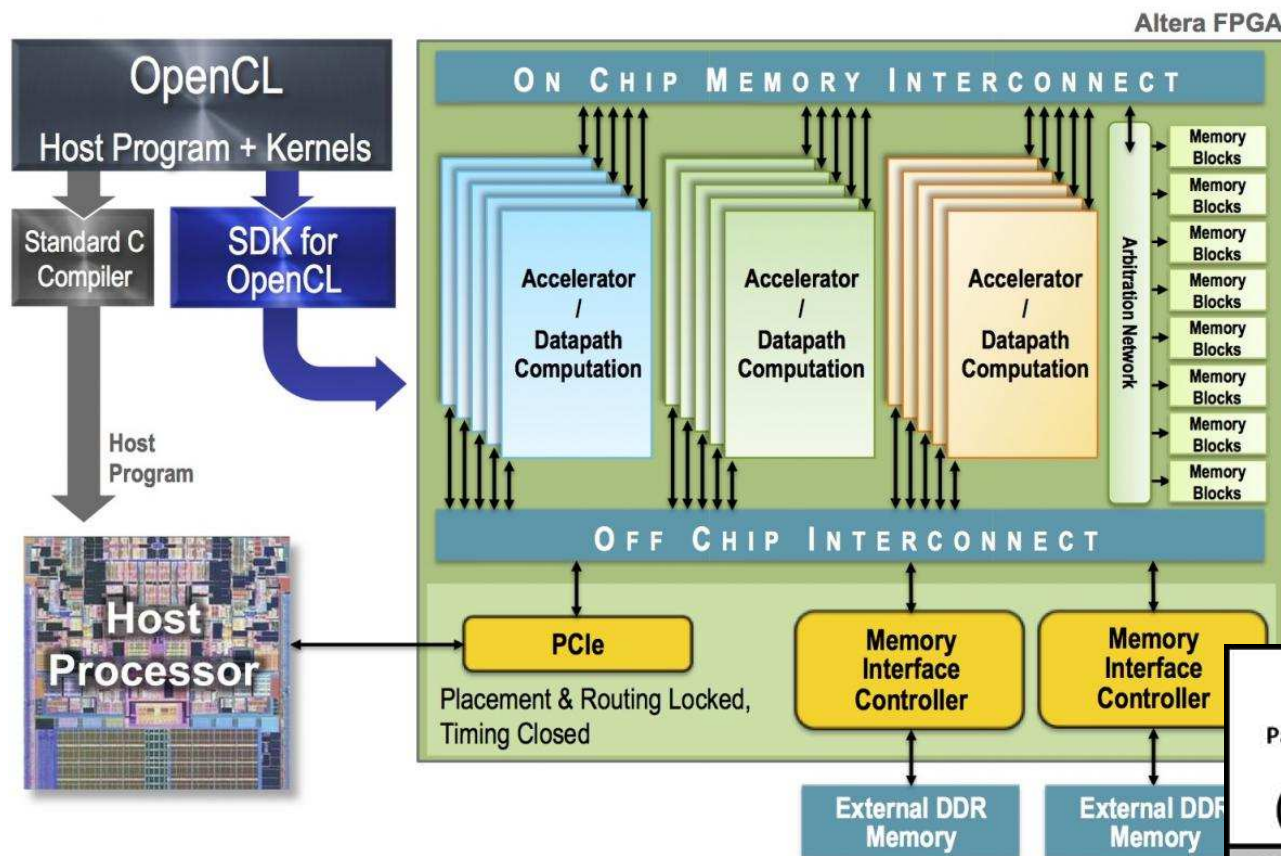
■ Xilinx

- Vitis: egységes SW platform (2020)
- Vivado: HDL alapú környezet, Vivado HLS: C/C++
- ISE Design Suite: integrált fejlesztő környezet (HW/FW) *HDL*-ből (C/C++ Vivado HLS (2013))
  - EDK: beágyazott rendszer fejlesztő környezet
  - SDK: beágyazott SW fejlesztő körny. (Eclipse)
- ModelSim, vagy ISim: szimulációs környezetek

I. a. Xilinx Vivado / HLS fejlesztő környezet

I. b. Altera/Intel SDK for OpenCL

1,2,3 .... utasítások
A, B,C ... adatok

SIMD Parallelism (GPU)	1 A	1 B	1 C	1 D	1 E	4 A	4 B	4 C	4 D	4 E
	2 A	2 B	2 C	2 D	2 E	5 A	5 B	5 C	5 D	5 E
	3 A	3 B	3 C	3 D	3 E	6 A	6 B	6 C	6 D	6 E
Clock Cycle	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pipeline Parallelism (FPGA)	1 A	2 A	3 A	4 A	5 A	6 A				
		1 B	2 B	3 B	4 B	5 B	6 B			
			1 C	2 C	3 C	4 C	5 C	6 C		
				1 D	2 D	3 D	4 D	5 D	6 D	
					1 E	2 E	3 E	4 E	5 E	6 E

II. Handel-C

■ Par: Parallelismus!

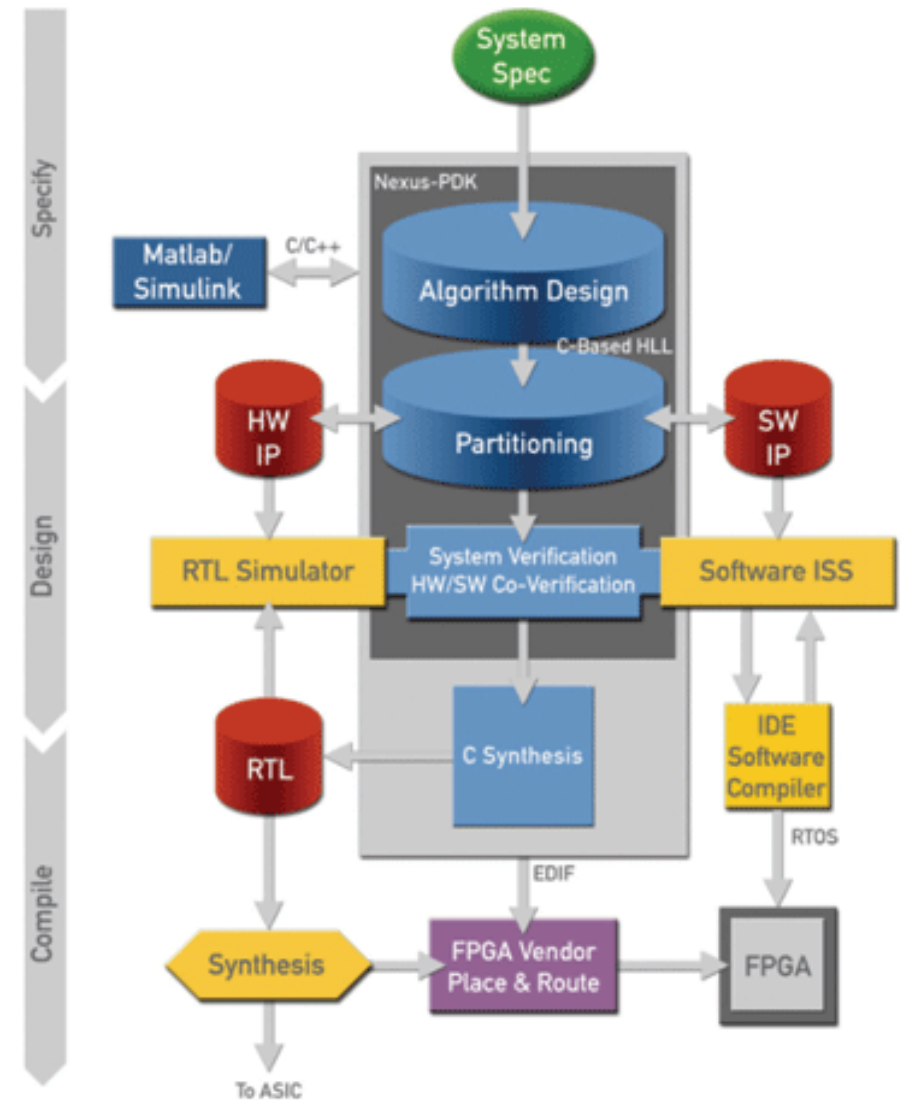
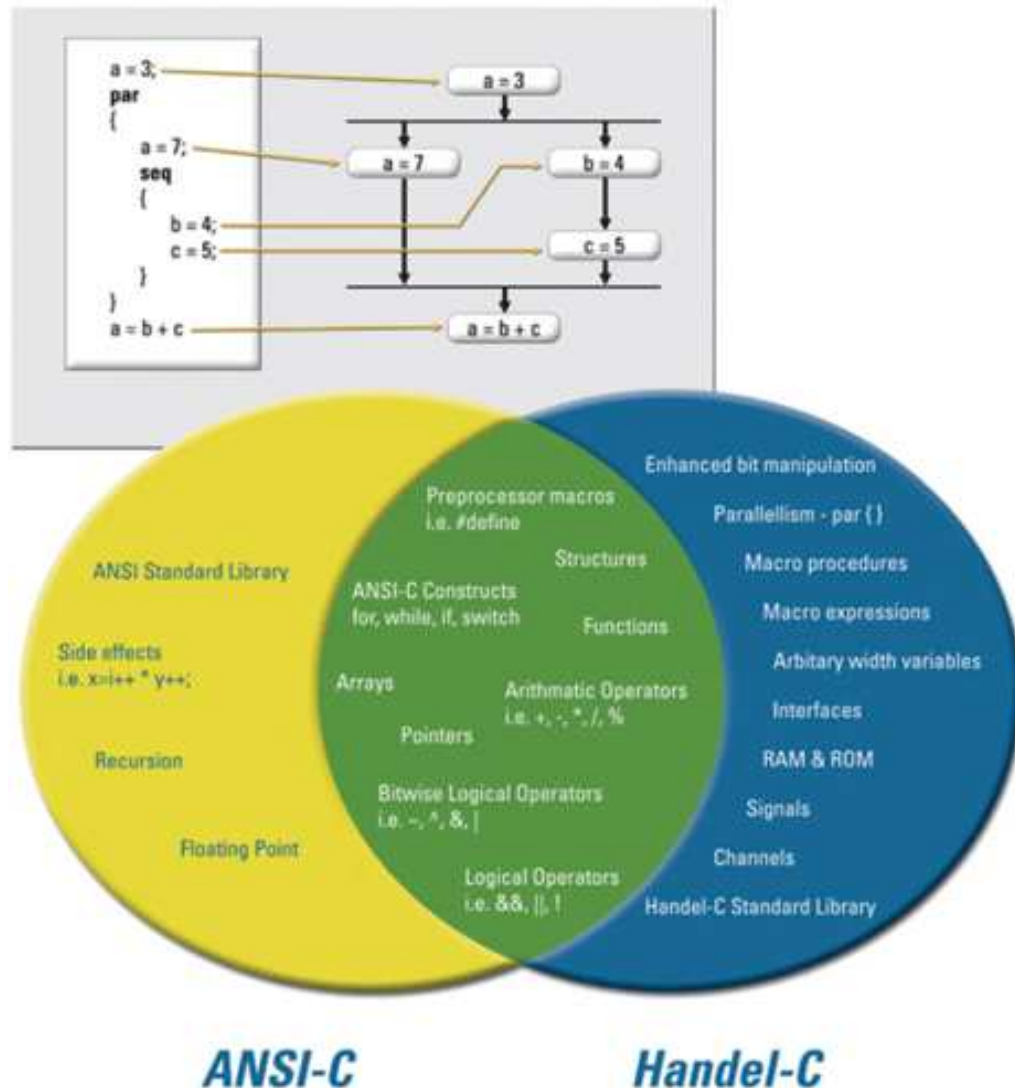
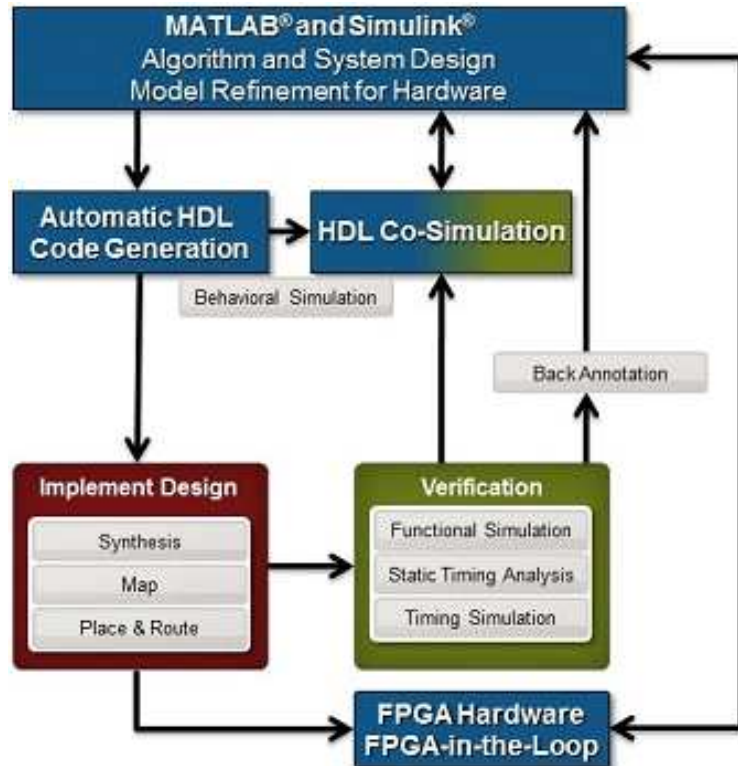
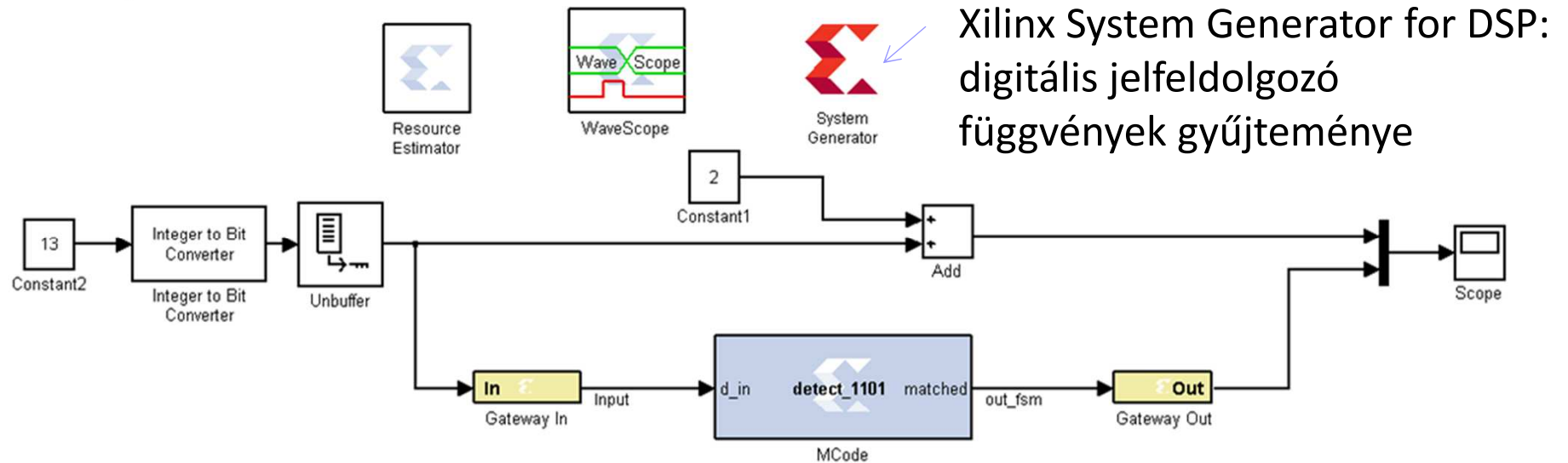

Figure 4 Design flows from C to FPGA combine various system models to produce a verified representation of the embedded algorithm that can then be directly synthesized to FPGA. Celoxica calls this process Software-Compiled System Design.

III. a.) MATLAB - Simulink

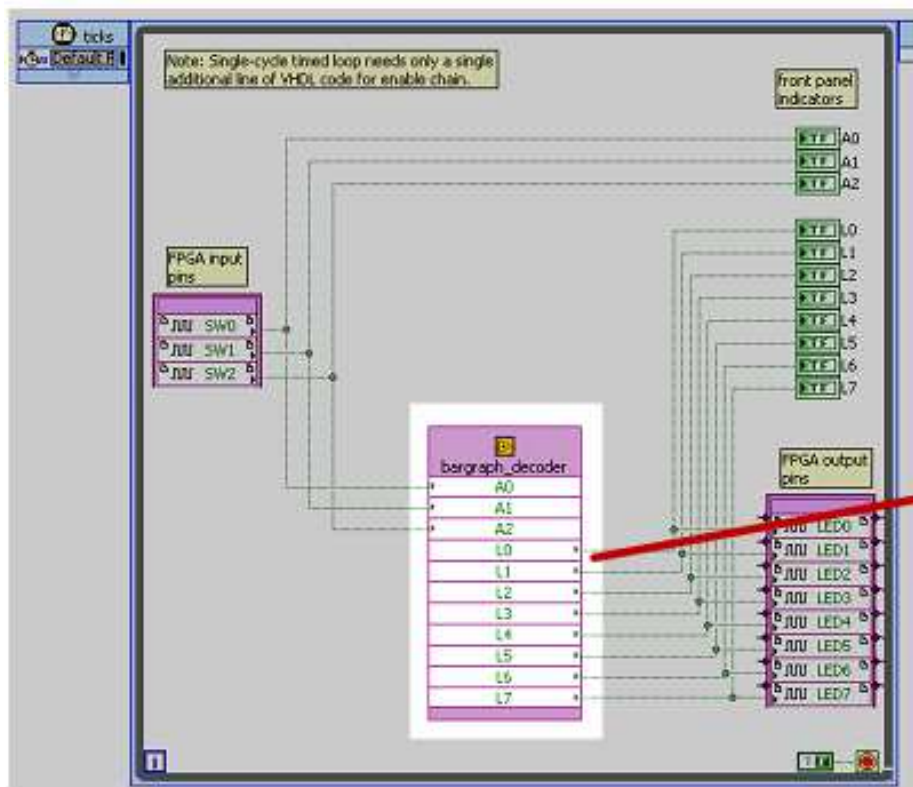
Mcode: Matlab-Code (.m nyelven írható egyedi modul, amely beépíthető akár a Simulink blokkok közé

III. b.) LabVIEW – FPGA modul

VHDL node

3->8 dekóder

HDL Interface Node Properties

Category: Parameters, Code, VI Debugging, External Files, Execution Control, Simulation

Code

Libraries: library ieee; use ieee.std_logic_1164.all;

entity bargraph_decoder is

generic(
ClockFrequency : Integer := 50000000;
InSingleCycle : boolean := true
);
end bargraph_decoder;

architecture implementation of bargraph_decoder is

begin

```
PROCESS(A0, A1, A2)
BEGIN
L0 <= "1"; -- Use vector-style constant to match LabVIEW defn
L1 <= A2 OR A1 OR A0;
L2 <= A2 OR A1;
L3 <= A2 OR (A1 AND A0);
L4 <= A2;
L5 <= (A2 AND A1) OR (A2 AND A0);
L6 <= A2 AND A1;
```

end implementation;

Check Syntax

OK Cancel Help

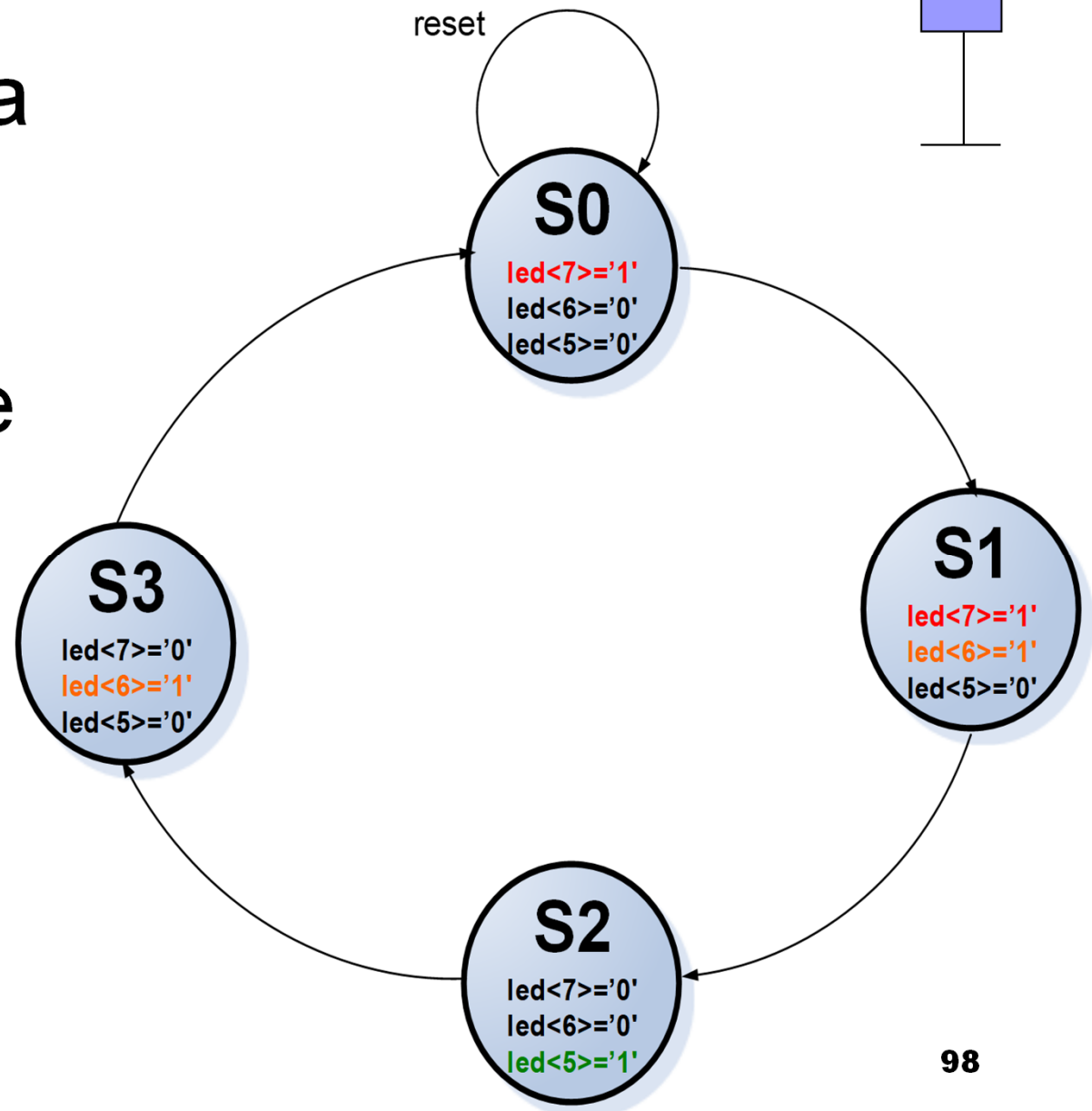
További ajánlott irodalom

- Fontosabb FPGA gyártók oldalai:
  - <http://www.xilinx.com>
  - <http://www.altera.com>
  - <http://www.microsemi.com>
- FPGA és Programmable Logic Journal:
  - <http://www.fpgajournal.com>
- Xilinx FPGA Silicon Devices:
  - <http://www.xilinx.com/products/devices.htm>
- Fodor Attila, Dr. Vörösházi Zsolt: Beágyazott rendszerek és programozható logikai alkatrészek (TÁMOP 4.1.2) Egyetemi jegyzet (2011)
  - http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0008_fodorvoroshazi/Fodor_Voroshazi_Beagy_0903.pdf
- **Témához kapcsolódó tárgyak a Pannon Egyetemen:**
  - **(VEMIVIB544T) Tervezési módszerek programozható logikai alkatrészekkel (VHDL) [ősz]**
  - **(VEMIVI4144B) FPGA-alapú beágyazott rendszerek [tavasz]**

Példa VHDL – Jelzőlámpa

- Közlekedési lámpa vezérlő = állapotdiagram (DFA/FSM – Finite State Machine).

- Megvalósítás:
Melyik tanult klasszikus S.H. modell ez ?

Feladat 1/a.) Megoldás VHDL: (traffic_Moore.vhd)

```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;

entity traffic_control is
generic (N: natural := 3);
port ( clk : in  STD_LOGIC;
       reset : in  STD_LOGIC;
       led : out  STD_LOGIC_VECTOR (N-1
downto 0));
end traffic_control;

architecture Behavioral of traffic_control is
type traff_state_type is (s0, s1, s2, s3);
-- P, PS, Z ,S -> P
signal state_reg, state_next:
traff_state_type;

begin
-- state register
process(clk, reset)
begin
if (reset='1') then
state_reg <= s0;
elsif rising_edge(clk) then
state_reg <= state_next;
end if;
end process;
```

```
-- next-state logic
process(state_reg)
begin
case state_reg is
when s0 =>
state_next <= s1;
when s1 =>
state_next <= s2;
when s2 =>
state_next <= s3;
when s3 =>
state_next <= s0;
end case;
end process;

-- Output logic (led2, led1, led0)
process(state_reg)
begin
case state_reg is
when s0 =>
led(N-1 downto 0) <= "100"; --P
when s1 =>
led(N-1 downto 0) <= "110"; --PS
when s2 =>
led(N-1 downto 0) <= "001"; --Z
when s3 =>
led(N-1 downto 0) <= "010"; --S
end case;
end process;
end Behavioral;
```

Szimulációs eredmény

